

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

**Korejiešu daļliteratūras tulkošanas problēmātika:
Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”**

MAGISTRA DARBS

Autore: **Sanita Bite**

Studenta apliecības Nr.: sb18061

Darba vadītāja: asoc. prof. Agita Baltgalve

RĪGA, 2020

Satura rādītājs

Satura rādītājs	2
Ievads	4
1. Tulkošanas teorija un tulkojamība no korejiešu valodas	7
2. Korejiešu un latviešu valodas būtiskākās atšķirības.....	11
2.1 Korejiešu valodas īpatnības	12
2.2 Latviešu valodas īpatnības.....	16
3. Namdžu Džo romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” pārskats.....	19
4. Korejiešu valodas pieklājības formas (높임법 <i>nopimbob</i>).....	24
4.1 Adresāta pieklājības forma	25
4.2 Subjekta pieklājības forma	29
4.3 Objekta pieklājības forma.....	30
5. Skaņu atdarinājumi korejiešu valodā	34
5.1 Ijsongo 의성어	35
5.2 Ijteo 의태어	36
6. Korejas un Latvijas kultūru atšķirības	39
6.1 Svētki.....	40
6.2 Ēdieni un dzērieni.....	41
7. Tulkošanas problēmātika romānā “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”.....	43
7.1 Vietniekvārdi un uzrunas.....	44
7.2 Skaņu atdarinošie vārdi	49
7.3 Kultūras aspekti romānā	53
7.4 Lasītāju ieteikumi	58
Secinājumi.....	60
Izmantotie informācijas avoti.....	63

PIELIKUMS 1	67
PIELIKUMS 2	70
Kopsavilkums	
Summary	
Dokumentārā lapa	

Ievads

Korejiešu valodas un kultūras popularitāte pēdējā gadu desmitā pasaulē strauji pieaug, tomēr tā vēl arvien ir samērā maz izpētīta akadēmiskā ziņā, it sevišķi Latvijā.

Mazais pieejamas izglītojošās literatūras apjoms un kvalificēto speciālistu trūkums atspoguļojas galvenajā problēmā - šobrīd Latvijā nav publicēts neviens tiešs daiļliteratūras tulkojums no korejiešu uz latviešu valodu. Nav arī pieejami materiāli, kas sniegtu ieskatu par tulkošanas problēmām, kas saistītas ar tulkošanu no korejiešu valodas uz latviešu valodu.

Tēmas aktualitāte, pirmkārt, pamatojama ar to, ka Latvijas Universitātes Āzijas studiju nodaļas Orientālistikas programmas ietvaros tiek pasniegta korejiešu valodas konsekutīvā un tekstu tulkošana, bet tajos nav sīkākas tulkošanas problemātikas analīzes. Apmācības ietvaros netiek sniegta informācija par tulkošanas procesiem un problēmām, kādas rodas tulkojot no korejiešu valodas tāpēc, ka šajā jomā vēl nav veikti pētījumi, kas atvieglotu tulkošanas procesus. Kursa ietvaros studentiem tiek doti teksti, kuri ir jāiztulko, vēlāk studentu tulkojumi tiek salīdzināti, tiek diskutēts par pareizību vai nepareizību esamību, bet netiek skaidrots, kā nepieļaut kļūdas, kā labāk rīkoties dažādās situācijās vai brīžos, kad rodas sarežģījumi. Problēma kvalitatīvu zināšanu apguvei ir radusies, jo nav uz latviešu valodu tulkotu pamatmateriālu - literāru darbu, akadēmisku vai zinātnisku pētījumu, zinātniskās analīzes un dažādu rakstu dabu, kur iespējams analizēt tulkotā materiāla pareizību.

Otrkārt, Korejas kultūras popularitāte strauji pieaug ne tikai pasaulē, bet arī Latvijā. Ne tikai jaunajiem tulkiem un valodas lietpratējiem, bet arī plašākai Latvijas iedzīvotāju auditorijai nav pieejama kvalitatīvi tulkota informācija - bukleti, izziņas materiāli, daiļliteratūra, un cita rakstveida informācija, no kuras ir iespēja iepazīties un izzināt, kas ir Koreja un šis valsts īpatnības un specifiku.

Pētījumā: "Korejiešu daiļliteratūras tulkošanas problemātika: Namdžu Džo romāns "82. gadā dzimusī Džijonga Kima"', autore vēlas izcelt un skaidrot problēmas, kas visbiežāk rodas tulkojot no korejiešu uz latviešu valodu, un meklēt risinājumus, lai atvieglotai tulkošanas procesu apguvi nākotnē. Darbā akcentēta nepieciešamība noskaidrot, kā tekstu padarīt saprotamāku un vieglāk uztveramu mērķa auditorijai, kurai nav bijusi saskarsme ar Korejas kultūras īpatnībām un tās valodu. Romāns "82. gadā dzimusī Džijonga Kima" maģistra darba ietvaros tika izvēlēts tāpēc, jo tas sevī apvieno lietas, kas ir saprotamas un saistošas plašām sabiedrības grupām, kā arī romānā tiek atspoguļota Korejas sabiedrības un kultūras specifiska.

Darba mērķis:

Izprast lielākās problēmas, kas rodas, tulkojot no korejiešu uz latviešu valodu. Romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” fragmentu tulkošanas procesā, rast risinājumus tulkošanas problemātikas mazināšanai, ar ko darba autore saskarās vecot romāna pirmās nodaļas tulkošanu. Salīdzinot citu korejiešu valodas zinātāju teikumu tulkojumus, atrast pēc iespējas labāku tulkojumu.

Darba uzdevumi:

- Izvērtēt vairākas tulkošanas teorijas, lai atrastu piemērotāku tulkošanas veidu šī darba ietvaros;
- Izprast atšķirības starp korejiešu valodu un latviešu valodu;
- Tulkot romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” pirmo nodaļu “2015. gada rudens”;
- Izprast un izskaidrot galvenās problēmas, kas rodas tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu;
- Ar teikumiem no romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” noskaidrot citu bakalaura 3. kursa un maģistrantūras studentu līmeņa korejiešu valodas zinātāju problēmas tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu;
- Salīdzināt valodas zinātāju tulkojumus un vietas, kas sagādāja problēmas;
- Izprast, kuri valodas vai kultūras aspekti sagādā grūtības un kādas ir visbiežāk pieļautās kļūdas;
- Saprast, kā tulkojumu noformulēt tā, lai tas nezaudē savu raksturu, bet lai to spētu viegli uztvert un saprast Korejas un tās kultūras nezinātāji, ņemot vērā lasītāju viedokli.

Darbs sastāv no septiņām daļām, kurās tiks rasts ieskats latviešu un korejiešu valodas atšķirībās, informācija par romāna autori un tā tapšanas gaitu, vispārīgs ieskats problēmās, ar kurām autore saskaras tulkojot romāna fragmentu un sīkāks šo problēmu apraksts ar piemēriem.

Darbā izmantotās metodes: 1) tulkošanas teorijas pieeja, lai aprakstītu un vispārīgi izskaidrotu tulkošanas problēmas, kas rodas tulkojot no korejiešu valodas; 2) izmantota salīdzinošās lingvistikas metode, lai izvērtētu galvenās problēmas pārnesot tekstus no korejiešu uz latviešu valodu; 3) funkcionālimsa tulkošanas peeeja, kas fokusējās uz tulkojuma funkciju un mērķi.

Galvenais darbā izmantotais avots, balstoties uz kuru tiks veikts tulkojums un problēmu analīze ir oriģinālvalodā izdots Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”. Romāns tulkots arī citās valodās, kā ķīniešu, spāņu, angļu, u.c. Angļu valodā romānu ir

iztulkojusi Džeimija Čang (Jamie Chang), kas ir pieredzējusi korejiešu izcelsmes tulkotāja.¹ Tomēr autorei nebija pieejams šis tulkojums, tādēļ šī darba ietvaros teksts netiks salīdzināts ar tulkojumu angļu valodā. Darba gaitā izmantoti arī dažādi akadēmisko žurnālu raksti, kas palīdzēs izprast galvenās problēmas, ar kurām saskaras tulkotāji. Kiaera Jieuna (Kiaer Jieun) darbs “*Routledge* kurss korejiešu valodas tulkošanā” (“The Routledge Course in Korean Translation”) tiks izmantot, lai izprastu problēmas, ar kādām vispārīgi saskaras tulkotāji, tulkojot no korejiešu valodas uz dažādām indoeiropiešu valodām.

Darbā tiks izmantota korejiešu valodas transkripcija, ko ir izstrādājis Dzinsoks Seo, kas ir vienīgā pieejamā transkripcija latviešu valodas alfabētam. Personvārdu un vietvārdu atveidei tiks izmantotas vadlīnijas, kuras Dzinseoks Seo piedāvā tieši korejiešu personvārdu un vietvārdu atveidei latviešu valodā. Personvārdi tiks atveidoti pēc Ministru kabineta latviešu literārās valodas normām personvārdu rakstībā un lietošanā:

“Latviešu valodā oficiālo personvārdu sistēmu veido vārdi un uzvārdi. Latviešu valodā tradicionāli lieto vispirms vārdu, pēc tam uzvārdu. Izņēmums ir vēsturiski ģenitīva formā veidotie uzvārdi (piemēram, Doku Atis, Māteru Juris, Pārstrautu Jānis, Zeiboltu Jēkabs), kurus lieto vārda priekšā.

Personvārdi iekļaujas latviešu valodas gramatiskajā sistēmā.²”

Personvārdi, kas parādās šī darba ietvaros: Namdžu Džo (조남주), Džijonga Kima (김지영), Dehjons Džongs (정대현), Džiuona Džonga (정지원), Suhjona Džonga (정수현), Sungjona Ča (차승연). Transkripcijas vadlīnijas ir apskatāmas pielikumā Nr. 1.

¹ Park Ju-won. “Kim Ji-yongs exist all around the world” 25.11.2019. <http://evoice.ewha.ac.kr/news/articleView.html?idxno=10195> [skatīts: 07.05.2020.]

² Ministru kabineta 2004. gada 2. marta noteikumi Nr. 114 "Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju". 2. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/85209-noteikumi-par-personvardu-rakstibu-un-lietosanu-latviesu-valoda-ka-ari-to-identifikaciju> [skatīts: 17.04.2020.]

1. Tulkošanas teorija un tulkojamība no korejiešu valodas

Tulkošana ir ļoti plašs jēdziens, kuru var saprast dažādos veidos. Vairākas tulkošanas definīcijas ir veidojušās sākot ar 1960. gadu vai pat agrāk. Rakstiskā tulkošana ir vienvirziena darbība starp divām valodām: teksta aizstāšanas process no vienas valodas uz otru.³ Ir vairāki svarīgi aspekti, kas ir jāņem vērā: leksiskie elementi, sintaktiskās struktūras, semantiskie elementi, pragmatiskie elementi, izteiksmes līdzekļi un kultūras normas.⁴ Tulkošana ir kas vairāk nekā vārdu aizvietošana no avota valodas uz mērķa valodu, svarīgi ir arī izprast dažādus sociālos un kultūras aspektus gan mērķa valodā gan oriģinālajā valodā. Tulkošanas procesā svarīga ir spēja atrast labāko tulkošanas veidu attiecīgajam materiālam.⁵

Lingvistiskā pieeja bija liels pagrieziena punkts tulkošanas teoriju izveidē. Tika pieņemts, ka katru teikumu ir iespējams analizēt un atrast tā nozīmi, kas nebija atkarīga no izmantotajiem vārdiem, tāpēc tulkojot, teikuma struktūra varēja mainīties. Katram teikumam ir sava nozīme, kas ir nemainīga pat tad, kad valoda mainās. Ar to burtiskie tulkojumi transformējās uz brīvāka veida tulkojumiem, kas īpaši atspoguļojās Bībeles tulkošanā, kur svarīgi bija izplatīt nozīmi. Negatīvais aspekts lingvistiskajā tulkošanas pieejā - tiek pazaudētas teksta stilistiskās iezīmes un teksta literāriskums.

Funkcionālisma pieeja atšķirībā no lingvistiskās pieejas, lielāku nozīmi pievērš funkcijai nevis valodas līdzvērtībai. Šajā gadījumā uzmanība tika vērsta uz tulkojuma funkciju un mērķi. Atkarībā no teksta mērķa un funkcijas, tulkojums var tikt veikts daudz dažādos veidos. Šīs pieejas negatīvais aspekts - beigās teksts tika pielāgots un tas pazaudē savu esenci.

Kultūras pieeja akcentē lielu nozīmi uz kultūru un tās ietekmi tulkojumos. Tulkojums tika uztverts par neatkarīgu tekstu nevis oriģinālā teksta kopiju. Atšķirībā no iepriekšminētajām pieejām, kuras tiecās parādīt teksta ziņojumu vai parādīt teksta funkciju, kultūras pieeja fokusējās uz mērķa kultūras kontekstu, vēsturi un normām, lai izvēlētos pareizo tulkošanas veidu.⁶

Mūsdienās nav viens konkrēts pareizais tulkošanas veids, jo ir dažādi teksti, dažādiem mērķiem, tāpēc arī tulkošanas veidi var atšķirties. Tulkošanas ir teksta izveidošana, kas ir

³ Catford J.C. *A Linguistic Theory of translation*. 1.lpp

⁴ Misbah M. D Al-Sulaimaan., Khoshaba Lubna M. *Translation Revisited: A New Approach*. International Journal of English Literature and Social Sciences, Volume 3, Issue 5, 2018. 761. – 767. lpp.

⁵ Morry Sofer. *The translator`s handbook*. 31. - 33. lpp.

⁶ Yan Chen, Huang Jingjing. *The Culture Turn in Translation Studies*. Open Journal of Modern Linguistics, Volume 4 No.4, 2014. 487. – 494.lpp.

ekvivalenta oriģinālajam tekstam.⁷ Šī maģistra darba ietvaros svarīgs ir tulkojuma mērķis, tāpēc funkcionālisma pieeja ir piemērotāka.

Tulkotājam ir jāspēj saprast autora emocionālā nokrāsa tekstā, nepareizs teksta novērtējums var rezultēties ar sliktu tulkojumu. “Valodas ir sarežģīts komunikācijas veids, kas bieži vien ir arī pamats dažādiem pārpratumiem starp cilvēkiem un cilvēku grupām, kas bieži var izvērsties konfliktos.” Vēl viena vispārēja tulkotāju problēma ir tāda, ka autors, rakstot savu darbu, to ir darījis ar noteiktu auditoriju prātā. Šī auditorija runā tādā pat valodā kā autors, tāpēc tiek uzskatīts, ka auditorijai un autoram ir līdzīgs zināšanas noteiktajā kultūrvidē. Tāpēc valodas zināšanas vien nespēj palīdzēt tulkotājam veiksmīgi iztulkot šo darbu.⁸ Ir ne tikai jāatrod vārdu vai valodas elementu ekvivalenti, bet svarīgi ir arī paturēt prātā kultūras pārnēsamību.⁹ Tulkotājam ir ne tikai jāpatur prātā kultūra kurā teksts tika radīts un auditorija, kurai teksts tika paredzēts, bet arī mērķa kultūra un mērķa auditorija, kurai tulkotais teksts ir paredzēts. Tulkošanu un kultūru nav iespējams atdalīt vienu no otras un tulkošana nevar pastāvēt bez kultūras. Valoda ir kultūras galvenais instruments, tāpēc kultūra ir ļoti svarīga tulkojot kādu tekstu.

“Spēja pārceļt nozīmi no vienas valodas otrā, bez radikālām izmaiņām, sauc par tulkojamību, bet ne visiem tekstiem šo nozīmi pārceļt ir vienkārši.” Šo ietekmē dažāda pasaules redzējums, kultūras un valodu atšķirības. Tomēr, neraugoties uz šiem šķēršļiem, saziņas procesi tomēr notiek. Nevar teikt, ka kāds teksts ir netulkojams, visi teksti ir tulkojami, bet atšķiras sarežģītības pakāpe, kādā to var iztulkot. Tas atkarīgs no tā, cik līdzīgas vai atšķirīgas ir avota valodas un mērķa valodas kultūras, kā arī no oriģināla valodas kultūras specifikas. Parasti tulkošanas grūtību iemesli ir lingvistiski vai kultūrspecifiski. Lingvistiskās problēmas, tulkojot kādu darbu, ir tikai aisberga redzamā daļa, pārsvarā problēmas ir saistītas ar kultūru atšķirībām. Veiksmīga tulkojuma pamatā ir nevis atšķirīguma pazīmes, bet gan kopīguma pazīmes. Tulkojamības pakāpi nosaka tas, cik sekmīgi tulkojumā tiek atveidoti svešās kultūras elementi, cik veiksmīgi svešā kultūra tiek iedzīvināta mērķvalodas un kultūras kontekstā. Tāpēc var uzskatīt, ka jebkurš teksts ir tulkojams, izdarot atsevišķu teksta elementu modifikāciju atbilstoši mērķa valodai un mērķa kultūrai, lai autora nodoms saglabātos un teksts izraisītu autora iecerēto reakciju arī tulkojuma lasītājos.¹⁰

⁷ Halverson Sandra. “Translation” *Handbook of Translation Studies, Vol.1.* 378. – 384. lpp.

⁸ Turpat. 12.lpp.

⁹ Turpat. 62.lpp.

¹⁰ Turpat. 16.lpp.

Ir apkopotī vairāki pētījumi, kuros aplūkotas dažādas problēmas, ar kurām tulkotāji saskarās tulkojot uz angļu valodu vai no tās, bet mazāk tiek runāts par problēmām, ar kurām saskaras tulkotāji, tulkojot tekstus no Āzijas valstu valodām. Nav pieejami pētījumi, kas būtu fokusējušies uz problēmjaudājumiem, kas saistīti ar tulkošanu no korejiešu valodas. Latvijā nav pieejami pētījumi vai darbi, kas saistīti ar Āzijas valstu valodu tulkošanu latviešu valodā, tāpēc darbs koncentrēsies tieši uz korejiešu valodu un tās daiļliteratūras tulkošanu latviešu valodā. Kā piemērus var minēt latviešu valodā izdotos darbus kas tulkoti uz korejiešu valodu- 2018. gadā Jura Kronberga “Mākoņu grāmata”. Pirms šīs grāmatas tulkota un izdota korejiešu valodā grāmata “Nenotikušais atklājums”, ko sarakstījis Mārtiņš Zutis, un autores Rūtas Briedes grāmata “Suns, kurš atrada skumjas”. Šo darbu tulkošana notika Latvijas simtgades pasākumu ietvaros.¹¹ Lai gan, šīs ir latviešu autoru grāmatas, kas izdotas korejiešu valodā, to tulkošana uz korejiešu valodu notika no angļu valodas tulkojumiem, kā privāti ziņoja Latvijas Republikas vēstniecības Korejas Republikā pārstāvis. Tāpēc nevar īsti apgalvot, ka ir tulkojumi, kas veikti no latviešu uz korejiešu valodu. Nav arī skaidrs, cik tas varētu būt sarežģīti un kādas būtu dažādas problēmas, ar kurām tulkotājam jāsasakar, mēģinot tekstu no latviešu valodas iztulkot un padarīt saprotamu korejiešu valodā runājošajai publikai.

Ir dažādas problēmas, kuras jāatrisina tulkotājam tulkojot tekstus no korejiešu valodas. Valodas barjera nav vienīgā, kas ir jāpārvar, starp Eiropas un Āzijas kultūrām ir dažādas atšķirības, kuras ir grūti izskaidrot. Tulkotājam ir jāspēj precīzi izskaidrot kultūru pēc iespējas precīzāk izmantojot tādus elementus, kurus saprot otra kultūra, nepazaudējot oriģinālās kultūras esenci, kā arī jāspēj saglabāt sākotnējās valodas efektīgums mērķvalodas tekstā un jācenšas vienlaicīgi teksts piemērot specifiskajai auditorijai.¹² Koreja un tās kultūra Latvijā nav plaši pazīstama, tāpēc jāņem vērā, ka lielākā daļa lasītāju būs cilvēki, kam nav zināšanu par Korejas kultūru. Šādi auditorijai netraucēs tas, ka ir veiktas izmaiņas tekstā, lai tas būtu saprotamāks un vieglāk uztverams latviešiem. Cilvēkiem, kam ir korejiešu valodas un zināšanas par Korejas kultūru, labpatiktos teksts, kurš izskatās pēc tulkojuma un to lasot, liekas, ka tas tiek lasīts oriģinālvalodā.

Kiaera Jieuna darbā “The Routledge Course in Korean Translation”, autors dod vairākus piemērus tam, kāpēc korejiešu valodas tulkošana angļu valodā ir tik sarežģīta. Grāmatā tiek aprakstītas dažādas problēmas, kas ir saistītas ar gramatiku, nozīmi, izmantoto vārdu krājumu

¹¹ *Pirmo reizi Korejas Republikā izdod latviešu autora grāmatu.* <https://www.mfa.gov.lv/seoul/aktualitates/58914-pirmo-reizi-korejas-republika-izdod-latviesu-autora-gramatu> [skatīts: 15.04.2020.]

¹² Jānis Sīlis. *Tulkojumzinātnes jautājumi: teorija un prakse.* 12.lpp.

un pareizā vārdu krājuma atrašanu, balss toņiem, skaņām un kultūru. Visām šīm problēmām tiek doti arī piemēri, bet netiek piedāvāti risinājumi, tāpēc, ka problēmas ir vispārīgas un nav attiecinātas uz noteiktu darbu vai tulkošanas veidu.

2. Korejiešu un latviešu valodas būtiskākās atšķirības

Korejiešu valodā ir maz vārdu, kuriem būtu radniecība ar latīņu vai grieķu valodu, kā arī teikuma uzbūve atšķiras no tās, kas parasti redzama Eiropas valodās. Korejiešu valodā pastāv izteiktas un stingras gramatiskās pieklājības formas, kas reti sastopamas Eiropas valodās. Korejiešu valodā arī pastāv atšķirība starp runājamo un rakstāmo valodu.

Korejiešu valodā lietvārdi netiek iedalīti dzimtēs un to galotnes pēc formas neatšķiras. Tāpēc viena svarīga problēma, ar ko var saskarties tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu, ir nespēja saprast vai tekstā pieminētā persona ir sieviete vai vīrietis, ja vien nav skaidri tas norādīts. Tāpēc tas apgrūtina teksta izpratni, pareizo galotņu izvēli un vietniekvārdu lietojumu teikumā. Latviešu valodā sieviešu un vīriešu dzimtei ir noteiktas galotnes, pēc kurām skaidri ir saprotams norādītās personas dzimums.

Latviešu valodā prievārdi un ar tiem saistītā vārda forma mainās atbilstoši nozīmei, bet korejiešu valodā forma netiek manīta un vārda nozīmi norāda pievienotā postpozīcija. Postpozīcijas var pievienot lietvārdiem, īpašības vārdiem un darbības vārdiem. Īpašības un darbības vārdu gadījumos, tā pilda saikļa funkciju un tos sauc par *omi* (tulk. vārda beigas).

Latvijā - 라트비아에서 (*Ratubiaeso*)

Latvijai - 라트비아를 위해서 (*Ratubiarul viheso*)

Uz Latviju - 라트비아로 (*Ratubiaro*)

No Latvijas - 라트비아로부터 (*Ratubiabuto*)

Caur Latviju - 라트비아를 통해서 (*Ratubiarul tongheso*)

Līdz Latvijai - 라트비아까지 (*Ratubiakkadzi*)

Par Latviju - 라트비아에 대해서 (*Ratubiae deheso*)

Korejiešiem mācoties Eiropas valodas, grūtības sagādā lietvārdu galotņu maiņas, bet eiropiešiem, mācoties korejiešu valodu, grūtības sagādā pareizi lietot darbības vārdu pamatformas un pareizi tās manīt. Valodā īpaši svarīgi ir darbības vārdi. Atkarībā no tā, kādas ir vārda baigais, vārdam tiek pievienots, teikumā tas var apzīmēt pagātni, noliegumu un adresāta stāvokli hierarhiskajā sistēmā.

Eiropas valstīs ir noteiktas atšķirības starp darbības vārdu un īpašības vārdu lietojumu, bet korejiešu valodā tādu nav. Galvenā atšķirība korejiešu valodā starp darbības vārdiem un īpašības vārdiem ir tāda, ka īpašības vārdi nevar izteikt pavēli vai ierosinājumu.

2.1 Korejiešu valodas īpatnības

Ģeogrāfiski valodas lokalizējas Korejas pussalā: Korejas Tautas Demokrātiskajā Republikā to pārvalda apmēram 20 miljoni iedzīvotāju, Korejas Republikā - aptuveni 42 miljoni iedzīvotāju, kā arī Ķīnā valodu runā pārvalda apmēram 2 miljoni cilvēku no valsts provincēm, kas robežojas ar Korejas Tautas Demokrātisko Republiku. Kopā ar kopienām citās pasaules valstīs, korejiešu valodā runājošo kopā pavisam ir apmēram 79 miljoni. Oficiāli ir divas standartvalodas - Seulas dialekts, Dienvidkorejā, un Phenjanas dialekts, Ziemeļkorejā, kurus regulē katras valsts nacionālās valodas politika.

Vairākas teorijas ir centušās izskaidrot korejiešu valodas pirmavotu un plašāk zināmā ir teorija, ar kuru iepazīstināja somu valodnieks Ramstedts (*Gustaf John Ramstedt* 1873-1959), ka korejiešu valoda ir radniecīga altajiešu (tungusu-mandžūru, mongoļu un tjurku) valodām, jo šīm valodām ir līdzīgas gramatiskās vērtības. Piemēram, subjekts un objekts tiek atšķirts lietvārdam pievienojot noteiktas partikulas. Tiek arī norādītas patskaņu saistības un līdzības darbības vārdu locīšanā. Lielākās līdzības ir ar tungusu valodu saimi, kura sevī ietver aptuveni 10 valodas, no kurām viszināmākā ir mandžūru. Mandžūri kādu brīdi bija iekarojuši Korejas teritorijas Ķīnā valdošās Cjin dinastijas laikā (1644 - 1912) un jau pirms tam. Vairāk nekā 250 mandžuru valodas leksiskās vienības ir līdzīgas korejiešu valodas vārdiem. Pierādījumu trūkuma dēļ, šī arī nav pilnībā apstiprināma teorija, bet to atbalsta lielākā daļa Korejas un Rietumu valodnieku.¹³ Pastāv arī iespēja, ka korejiešu valoda varētu būt izolēta valoda.

Tāpat kā korejieši nav cēlušies no vienas rases, arī valoda nav veidojusies no vienas valodas. To lielā mērā ir ietekmējušas japāņu un ķīniešu valodas. 57% korejiešu valodas vārdu krājuma ir sino-korejiešu izcelsmes, atvasinājumi no ķīniešu valodas, bet gramatiski un semiotiski šīs valodas nav radniecīgas. Ķīniešu valodā nav tādas gramatiskās partikulas, kas ir atrodamas korejiešu valodā. Japāņu un korejiešu valodai ir vairāk strukturālo līdzību, piemēram, abām ir gandrīz identiska gramatiskā sistēma. Neskatoties uz šīm līdzībām, nav skaidrs vai korejiešu un japāņu valodas pieder pie vienas valodu saimes, jo trūkst pierādījumu, kas šo teoriju varētu apstiprināt.¹⁴ Korejiešu valoda ir tikusi salīdzināta ar japāņu valodu vēl pirms tā tika pielīdzināta altajiešu valodām. Vēl pirms salīdzinošās metodes izveides kāds japāņu Konfūcists Arai Hakuseki 1717. gadā spekulēja, ka abām valodām ir bijusi daudz senāka vēsturiskā saikne un 1781. gadā Fujii Teikan ierosināja, ka abas valodas ir nākušas no viena

¹³ Kiaer, Jieun. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York, Routledge, 2018. 3-4.lpp.

¹⁴ Turpat.

avota. 1966. gadā Samjuels E. Martins (Samuel Elmo Martin) izdeva rakstu, kurā jau sīkāk tika izvērtētās korejiešu un japāņu valodas saistības¹⁵.

Tikai 15. gadsimtā tika izveidota korejiešu valodas rakstības sistēma. Šo rakstības sistēmu izveidoja Karalis Sedžong 1443. gadā tāpēc, ka ķīniešu rakstības sistēma, ko tajā laikā izmantoja, lai atveidotu korejiešu valodas skaņas, bija pārāk sarežģīta, lai parastie ļaudis to varētu iemācīties un tā nespēja pilnībā un precīzi atveidot korejiešu valodas skaņas, tāpēc tika izveidota šī rakstība, kas zināma kā *hangul*. Lai gan vēsturiskie pieraksti no 1443. gada *hangul* dēvē par Karaļa Sedžong izgudrojumu, tā veidošanā piedalījās vairāki speciālisti, kā norāda vēsturiski raksti no 1906. gada. Jaunā rakstība tika klasiskajā ķīniešu valodā izskaidrota 훈민정음 (*hunmindzongum*) dokumentā, bet pirmais teksts, kas tika sarakstīts ismantojot *hangul* ir 용비어천가 (*jongbiočinga*) “Uz debesīm lidojošo pūķu dziesmas.” Šie teksti tika pabeigti Karaļa Sedžong valdīšanas laikā (1418–1450). Teksts sastāv no 125 dziedājumiem, pūķi apzīmē bijušos Džoson valdītājus. Teksta nolūks ir nodot Džoson ideoloģijas pamatus nākamajiem valdniekiem. *Hangul* tika izveidots 1443. gadā, bet tikai 1894. gadā tas kļuva par oficiālo rakstību Korejā un pēc neatkarības pasludināšanas Dienvidkorejā 1945. gadā, *hangul* ieguva savu nosaukumu. Ziemeļkorejā arī tiek izmantota šī rakstība, bet to sauc “Džoson pierakstu (조선글 *dzosongul*)”¹⁶

Bieži vien gramatika liekas pašsaprotama, jo gramatika tiek uzskatīta par noteikumiem, kas jāievēro, lai teksts būtu saprotams, bet pašai gramatikai netiek piedēvēta nekāda nozīme. Tas gan nav tiesa, ir situācijas, kad gramatikā ir atrodama nozīme.¹⁷ Vienai un tai pašai gramatiskajai konstrukcijai var būt dažādas nozīmes, tā var vairākas reizes atkārtoties, bet katrā reizē tai var būt cita nozīme.¹⁸ Šāda parādība ir bieži sastopama korejiešu valodā, kurā ir gramatikas struktūras, vairākām atšķirīgām funkcijām un nozīmēm, kas viena no otras atšķiras.

Hangul parāda, cik valoda ir atšķirīga no latviešu valodas, kā arī, cik grūti ir parādīt dažādas, ja ne visas, korejiešu valodas specifikas citās valodās. Vietniekvārdu formas, vārda beigas un bieži vien vārdu krājuma izvēle ir atkarīga no runātāja un adresāta pozīcijas sociālajā hierarhijā, galvenokārt balstoties uz viņu vecumu. Ir ļoti liela atšķirība starp formālo un neformālo valodu. Šādu parādību ir ļoti grūti un bieži vien pat neiespējami parādīt valodās, kas

¹⁵ Lee Ki-Moon, and S. Robert. Ramsey. *A History of the Korean Language*. Cambridge University Press, 2011. 13-30 lpp.

¹⁶ Kim-Renaud, Young-Key. *The Korean Alphabet: Its History and Structure*. University of Hawaii Press, 1997. 11- 30.lpp

¹⁷ Eugene A. Nida, Charles R. Taber. *The Theory and Practice of Translation*. 33-55 lpp.

¹⁸ Eugene A. Nida, Charles R. Taber. *The Theory and Practice of Translation*. 33-55 lpp.

nenāk no Āzijas.¹⁹ Šajā darbā gramatika netiks apskatīta atsevišķi, bet dažās nodaļās tiks pieminēta, jo nav iespējams runāt par dažām svarīgām lietām neapskatot kādu korejiešu valodas gramatikas daļu.²⁰

Dienvidkorejā korejiešu valodai izšķir 6 dialektus:

1. Gjonggi dialekts (경기 방언 (*Gjonggi bangon*))
2. Gangvon dialekts (강원 방언 (*Gangvon bangon*))
3. Čunčong dialekts (충청 방언 (*Čungčong bangon*))
4. Gjongsang dialekts (경상 방언 (*Gjongsang bangon*))
5. Džolla dialekts (전라도 방언 (*Džolla bangon*))
6. Džedžu dialekts (제주 방언 (*Džedžu bangon*))

Šajos dialektos ir nelielas, bet ļoti pamanāmas atšķirības, kas ir ģeogrāfiski veidojušās arī politiskā un vēsturiskā ietekmē.

Gjonggi dialekts “standarta” valoda vai Seulas dialekts, kuru mācās tie, kas vēlas apgūt korejiešu valodu. Šo dialektu saprot jebkurš, arī cilvēki, kas oriģināli runā citos dialektos. Tā ir valoda, ko var dzirdēt radio, TV programmās, ziņās, u.c. Tomēr ir dažas iezīmes, kas šajā dialektā atšķiras no literārās valodas:

1. ◡ (*o*) skaņas tiek nomainītas uz ◡ (*u*)

먹고 싶다. (*meokgo sipda.*) - Es gribu ēst. **→** 먹구 싶다. (*meokgu sipda.*)

2. Dažreiz vārdiem tiek pievienoti papildus patskaņi kā ㄹ (*r/l*)

이거로. (*igeolo.*) – Šo. **→** 이걸로(*igeorlo*) vai 이걸루(*igeorlu*).

Gangvon dialektā, atšķirībā no Seulas dialekta, izmanto toņus, lai atšķirtu homofonu nozīmes kā to dara ķīniešu un vjetnamiešu valodās. Šajā dialektā ir arī pāris vārdi, kas var likties dīvaini korejiešiem, kas nav pazīstami ar šo dialektu. Galvenās iezīmes:

1. ㅅ (*ss*) tiek izrunāts kā ㅅ (*s*)

쌀 (*ssal*) - rīsi **→** 살 (*sal*)

쓰레기 (*ssuregi*) - atkritumi **→** 스레기 (*suregi*)

¹⁹ An Sonjae. *Translation and Literature, Vol. 11, No. 1.* 72-87.lpp

²⁰ Lee Ki-Moon, and S. Robert. Ramsey. *A History of the Korean Language.* Cambridge University Press, 2011. 13-30.lpp

2. Teikuma beigās ㅏ nomaina uz ㅑ

합시다. (*hapsida.*) – Darām (apstiprinājums/ aicinājums) ➡ 합시더. (*hapsido.*)

3. Jautājuma teikumus nobeidz ar -나 (- *na*), -노 (- *no*), -고 (- *go*), -가 (- *ga*).

비 와? (*bi va?*) – Līst? ➡ 비 오나? (*bi ona?*)

어디가? (*odiga?*) – Kur tu ej? ➡ 어디 가노? (*ode gano?*)

Čunčong dialekts ir līdzīgs Seulas dialektam. Atšķirības, kas uzreiz ir pamanāma, ir tas, ka šajā dialektā cilvēki runā lēnāk. Galvenās iezīmes:

1. Ja teikuma pēdējais vārds beidzās ar ㅐ (*e*) vai ㅑ (*e*), tie nomainās uz ㅓ (*ja*)

피곤해. (*pigonhe.*) – Esmu noguris. ➡ 피곤하. (*pigonhja.*)

2. Ja teikuma pēdējais vārds beidzas ar ㅓ (*ja*), tas mainās uz ㅕ (*jo*)

아니야. (*anija.*) – Nē/ Nē, tā nav. ➡ 아니여. (*anijo.*)

Gjongsang dialekts izklausās skarbs un spēcīgs. Runas tonī ir izteikti augstie toņi un zemie toņi. Runas tonis var izklausīties agresīvs un aizkaitināts. Galvenās iezīmes:

1. 으 (*u*) kļūst par 어 (*o*), 의 (*ij*) kļūst par 에 (*e*), 그 (*gu*) kļūst par 거 (*go*), ㅓ (*oe*) kļūst par ㅐ (*e*), ㅓ (*vi*) kļūst par ㅣ (*i*) vai — (*u*)

왜 안 되냐? (*ve an doenja?*) – Kāpēc nedrīkst? ➡ 와 안대노? (*oa andeno?*)

뒤에 있다. (*dvie itda.*) – Ir aiz tevis. ➡ 디에 있다. (*die itda.*)

2. Tiek saīsināti teikumi.

뭐라고 했니? (*mvorago hetni?*) – Ko tu teici? ➡ 뭐라카노? (*mvorakano?*)

왜 그러십니까? (*oe gurosibnikka?*) – Kāpēc? ➡ 와 그라노? (*oa gurano?*)

3. Teikumu nobeigums -다 (-*da*) kļūst par -데이 (-*dei*)

같이 합시다. (*gati habsida.*) – Ejam kopā. ➡ 같이 합시데이. (*gati habsidei.*)

4. Jautājuma teikumu nobeigums -니 (-*ni*) kļūst par -나 (- *na*), -노 (- *no*), -고 (- *go*), -가 (- *ga*).

비 오니? (*bi oni?*) – Līst? ➡ 비 오나? (*bi ona?*)

어디 가니? (*odi gani?*) – Kur tu ej? ➡ 어디 가노? (*ode gano?*)

Džolla dialektā cilvēki runā lēnāk nekā Seulas dialektā, bet ātrāk nekā Čunčong dialektā. Galvenās iezīmes:

1. Teikuma beigās tiek pievienotas zilbes -잉 (- *ing*), -부러 (- *buro*), -재 (- *dzje*).

그렇습니다. (*gurohsubnida.*) – Jā, tā ir. ───▶ 그라조잉. (*guradzjoing.*)

2. Ir daudz izsaucienu.

어머! (*omo.*) – Ak vai!/ Ārprāts! ───▶ 오메! (*ome!*) 왁마! (*oamma!*)

3. Bieži tiek izmantots vārds 거시기 (*gosogi*) – lieta/ tā lietas/ tas cilvēks, šo vārdu izmanto situācijās, kad nevar atcerēties lietas nosaukumu vai cilvēka vārdu.

Džedžu dialekts tiek saukts arī par Džedžu valodu. Džedžu dialekta veidošanos lielā mērā ir ietekmējis tas, ka tā ir sala un ir nošķirta no kontinentālās daļas. 1933. gadā Korejas valodnieki izveidoja vienotu pareizrakstības sistēmu, kas tiek saukta par “standarta” korejiešu valodu vai Seulas dialektu. Gramatiski šis dialekts atbilst korejiešu valodai, bet tā vārdu krājumu ir tik atšķirīgs, ka korejieši no kontinentālās daļas šo dialektu nesaprot.

어서 오십시오! (*oso osibsio!*) – Esiet sveicināti! ───▶ 혼저 옵서! (*hondoo obso!*)

Džedžu dialektā mēdz pēdējos teikuma vārus sakombinēt vienā.

밥 먹었니? (*bap mokotni?*) – Esi paēdis? ───▶ 밥 먹언? (*bap mogon?*)

이거 했어? (*igo hesso?*) – To tu izdarīji?! Šo izdarīji? ───▶ 이거 헨? (*igo hen?*)

알았어. (*arasso.*) – Saprātu./ Skaidrs. ───▶ 알안. (*arann.*)²¹

2.2 Latviešu valodas īpatnības

Latviešu valoda pieder indoeiropiešu valodu saimei un kopā ar lietuviešu valodu ir no baltu valodu grupas. Baltu valodu grupai pieder arī prūšu valoda, kas ir mirusī valoda, jo beidza pastāvēt 17.gs. beigās. Latviešu valodu, daudz vairāk nekā lietuviešu valodu, ir skārusi saskarsme ar somugru ciltīm. Baltu ciltis (kurši, latgaļi, zemgaļi, sēļi) un somugri (lībieši) ir kopīgi apdzīvojuši Latvijas tagadējo teritoriju. Ciltīm konsolidējoties 10 -12. gadsimtā sālās latviešu valodas veidošanās.

Tiek uzskatīts, ka ar 16. gadsimtu ir sākusies rakstu un literārās valodas izveide, kad radušās pirmās grāmatas latviešu valodā. 19. gadsimtā, Jaunlatviešu aktivitāšu ietvaros, tika dots liels ieguldījums literārās valodas kopšanā un bagātināšanā. Juris Alunāns tiek uzskatīts

²¹“The 6 Dialects of South Korea and Ways to Distinguish.” *KoreanClass101.com Blog RSS*, 2018, www.koreanclass101.com/blog/2018/12/14/korean-dialects/. [skatīts: 05.04.2020.]

par latviešu valodniecības pamatlicēju un valodniecības tradīciju dibinātāju. Viņš veica daudzu vārdu latviskošanu un bagātināja leksiku, darinot jaunus vārdus, kā arī aizguva vārdus no citām valodām. Vēlāk viņa darbu turpināja A. Kronvalds.

10. – 12. gadsimtā latviešu valodas veidošanās process sākās apvienojoties baltu ciltīm. Atsevišķu cilšu valodas iezīmes ir saglabājušās dialektos. Šie dialekti sevī ietver 500 dažādas izloksnes. Latviešu valodā ir 3 dialekti:

1. Lībiskais dialekts
2. Vidus dialekts
3. Augšzemnieku dialekts²²

Vidus dialekts ir sastopams Latvijas vidus daļā. Uz šī dialekta pamata ir veidojusies latviešu literārā valoda.

Lībiskais dialekts ir sastopams Vidzemes ziemeļrietumos un Kurzemes ziemeļos. Galvenās atšķirības šajā dialektā ir:

- Zuduši gala zilbju īsie patskaņi.
- Garie patskaņi un divskaņi ie, uo pārvērtušies par īsajiem patskaņiem.
- Sieviešu dzimtes vietā bieži tiek lietota vīriešu dzimte.
- Darbības vārdu 3. personas forma tiek lietota citu personu formu vietā.

Augšzemnieku dialekts ir sastopams Vidzemes austrumos, Augšzemē un Latgalē. Šis dialekts visvairāk atšķiras fonētiski. Vairumā gadījumu patskaņu un divskaņu priekšā tiek mīkstināti līdzskaņi. Ir atšķirība starp literārās valodas patskaņu un divskaņu lietojumu un dialektā runātajām skaņām:

- a - o
- ā - oa vai uo
- šaurs ē - plats ē vai ie
- plats e - a
- plats ē - ā
- ī - ei
- ie - ī
- uo - ū²³

²² “Latviešu valodas dialekti” <http://valoda.ailab.lv/latval/vidusskolai/literval/lit5.htm> [skatīts 05.04.2020.]

²³ Zeiferts Teodors, “Latviešu rakstniecības vēsture” <http://www.korpuss.lv/klasika/Senie/Zeiferts/1ievads/3val.html#b> [skatīts 05.04.2020.]

Lai gan abās valodās ir dialekti, korejiešu valodā starp tiem ir lielāka atšķirība, kas, bieži vien apgrūtina valodas uztveri. Īpašas grūtības korejiešu valodas dialekti sagādā ārzemniekiem. Bieži vien, apgūstot korejiešu valodu, tie tiek pieminēti, bet netiek mācīti. Tiek pieņemts, ka visi zina un izmanto standartizēto valodu. Tāpēc, ja tie parādās tekstā, ir grūti saprast, kas tur ir domāts. Lai gan darbā izmantotajā romānā neparādās dialektu īpatnības dialogos, bieži vien daiļliteratūrā tie parādās, tāpēc ir svarīgi par tiem zināt.

3. Namdžu Džo romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” pāskats

Romāna autore ir dzimusi 1978. gadā, studējusi socioloģiju Evha Sieviešu Universitātē, Seulā, Dienvidkorejā. Namdžu Džo ir strādājusi arī kā scenāriju autore televīzijas programmām, bet pameta savu darbu, lai paliktu mājās audzinātu bērnu.

Autore ir publicējusi sešus darbus:

귀를 기울이면 (*kvirul giulimjon*) “Ja tu uzmanīgi ieklausies.” (2011),

고마네치를 위하여 (*Gomanečirul vihajo*) “Komaneči” (2016)

82 년생 김지영 (*82njonseng Kim Džijong*) “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” (2016),

현남 오빠에게 (*Hjonnam oppaegē*) “Mīļais Hjonnam” (2017),

그녀 이름은 (*gunjo isumun*) “Viņas vārds” (2018),

사하맨션 (*saha mensjon*) “Saha savrupmāja” (2019).²⁴

Darbos uzsvēta vēlme sniegt patiesu skatījumu par dažādām problēmām, ar kurām ikdienā Korejā saskarās savietes, bet par kurām viņas nevar runāt. Apkopojot dažādus datus un savu pieredzi, lai publika nevarētu kritizēt darba autentiskumu, autore divu mēnešu laikā sarakstīja un vēlāk izdeva romānu “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”, kas attaisnoja autores mērķi un izraisīja lielas debates sabiedrībā.²⁵

Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” tika izdots 2016. gada oktobrī. Grāmata neguva tūlītējus panākumus, tikai 2017. gadā, pateicoties interneta respondentu atsauksmēm 2017. gadā, tā sāka iegūt popularitāti. Vēlāk, kādas slavenas korejiešu popa grupas dalībnieces izteiktā viedokļa dēļ, kura intervijā atzina, ka ir izlasījusi šo grāmatu, darbs izraisīja diskusijas un tiek uzskatīta par polemisku grāmatu. Pēc šīs intervijas vīriešu kārtas atbalstītāji izrādīja savu nepatiku dedzinot šīs grupas dalībnieces bildes. Kopš tā brīža vairākas slavenības, kas izlasīja šo grāmatu, publiski pauda savu viedokli un izteicās par šo aktuālo jautājumu Korejas sabiedrībā.

“82. gadā dzimusī Džijonga Kima” ne tikai guva lielu popularitāti Korejas lasītāju vidū, bet arī saņēma lielu atzinību ārzemēs. Šobrīd ir iztulkota 18 valodās, tai skaitā ķīniešu valodā. 2020. gada februārī Apvienotajā Karalistē tika publicēts tulkojums angļu valodā, 2020. gada

²⁴ Cho Nam-Joo https://www.goodreads.com/author/show/18720847.Cho_Nam_Joo [skatīts: 16.04.2020]

²⁵ Alter Alexandra, *The Heroine of This Korean Best Seller Is Extremely Ordinary. That's the Point.* 8.04.2020 <https://www.nytimes.com/2020/04/08/books/cho-nam-joo-kim-jiyoung-born-1982.html> [skatīts: 16.04.2020]

aprīlī šis pats tulkojums tika publicēts arī Amerikas Savienotajās Valstīs. Grāmatas tulkotāja uz angļu valodu ir pieredzējusi tulkotāja un profesore, kura pasniedz tulkošanu Evha Sieviešu Universitātē Korejā. Grāmatas tulkotāja jau iepriekš ir publicējusi dažādus Korejas tradicionālās literatūras darbu tulkojumus angļu valodā. 2019. gada oktobrī iznāca arī mākslas filma, kas balstās uz grāmatā aprakstītajiem notikumiem.

Lai gan grāmatā nav negaidītu sižeta pavērsienu vai piedzīvojumu, tā ieguva lielu atzinību Korejas lasītāju vidū tieši dēļ grāmatā detalizēti aprakstītā sievietes dzīves ritējuma. Grāmatā mierīgā noskaņojumā stāstīts par dažādiem ikdienas notikumiem, ar kuriem sievietes katru dienu saskaras Korejā- par lietām, kas vienmēr ir bijušas, bet kuras neviens nav uzskatījis par problemātiskām. Viens no spilgtiem piemēriem ir grupu intervija, kurā piedalās vairākas sievietes. Viņām tiek uzdots jautājums par to, ko viņas darītu, ja viņu priekšnieks netīšām ar roku nobrauktu gar viņu augšstilbu. Viena no kandidātēm drosmīgi to nosauc par uzmākšanos, Džijonga atbildēja nekonfrontējoši, ka pieklājīgi aizietu prom. Trešā sieviete, ar uzvarošu toni balsī, atbildēja paštaisi, ka pārdomās, ko viņa ir izdarījusi nepareizi, lai izraisītu šādu situāciju.²⁶ Tāpēc, ka Korejas sabiedrība ir patriarhāla, trešās sievietes atbilde ir visplašāk pieņemtā. Pirmā sieviete tiek uzskatīta par dumpinieci un šī iemesla dēļ sabiedrībā saņem lielu kritiku, arī no sievietēm. Korejas sabiedrībā ir jūtama liela neokonfūcisma ietekme, kas ir saglabājusies no Džoson perioda laikiem (1392–1897), kad neokonfūcisms tika uzskatīts par valsts ideoloģiju. Saskaņā ar to sievietēm bija jāseko noteiktiem morāles un ētikas ideāliem, jābūt pieticīgām, paklausīgām, pakļāvīgām, pašapzinīgām, jāvelta sevi ģimenei un jābūt uzticīgām vīram, vectēvam un dēliem. Lai gan šobrīd Korejā ir pasaulē augstākais augstākās izglītības līmenis sievietēm vecumā no 25 līdz 34 gadiem (pēc 2018. gada datiem, 75.7% sieviešu, bet vīrieši šajā vecuma grupā 64.1%), no 144 valstīm Koreja ir 116. vietā dzimuma atšķirību dēļ.²⁷ Viena no lielākajām problēmām ir nevienlīdzīgas algas un diskriminācija, piemēram, nevienmērīga darba sadala, viena amata ietvaros. Pēdējo gadu laikā vairumā tiek atklāti dažādi gadījumi, kad lielas kompānijas manipulē ar darba pieteikumu testu punktiem, lai darbā pieņemtu galvenokārt vīriešus. Arī grupu intervijās sievietes saskarās ar diskrimināciju. Kamēr vīriešiem tiek uzdoti jautājumi, kas ir saistīti ar darbu, sievietēm tiek jautāts par viņu attiecību statusu un plāniem palikt stāvoklī, jo sievietes došanās dekrētā, kompānijās tiek uzskatīta par problēmu. Bieži tiek komentēts viņu izskats. Kompānijas uzskata, ka sievietes

²⁶ Bonnie, Huie. "The Banality of Sexism." *Korean Literature Now* Vol.42 Winter 2018, 74-75.lpp.

²⁷ *Global Gender Gap Report*. https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/rankings/?doing_wp_cron=1588437860.3621990680694580078125 [skatīts: 17.04.2020]

traucē biznesu ņemot dzemdību atvaļinājumu, lai gan Korejas likums nosaka, ja sievietes tiek atlaistas dēļ precībām vai bērna dzemdēšanas var tikt piespriests cietumsods vai liela soda nauda. Pat tad, kad kompānijas tiek notiesātas par vainīgām un tiek sodītas, šāda situācija daudz nemainās. Bieži vien sievietes baidās runāt par diskrimināciju ar kuru nākas saskarties, jo pastāv iespēja, ka tiks pazeminātas amatā, neskatoties uz to, ka ir likums kas aizliedz sodīt tos, kas runā par šādām problēmām. Neskatoties uz risku, kas sagaida, vairākas sievietes Korejā ir sākušas aktuāli runāt par sieviešu problēmām Korejas sabiedrībā. Tāpēc arī valdība ir spiesta sākt pievērst uzmanību šiem jautājumiem, bet diemžēl process ir pārāk lēns, lai kaut kas sabiedrībā mainītos.

Vārds Džijonga, tāpat kā uzvārds Kima, Korejā ir ļoti izplatīti, tādejādi tie raksturo parastu, vidusmēra sievieti. Grāmatas galvenā varone Džijonga Kima iet skolā, atrod darbu, apprecas, pamet darbu, lai audzinātu bērnu. Liekas, ka nekas īpašs un neparasts šajā grāmatā nenotiek, bet tā arī ir šīs grāmatas galvenā doma. Džijonga necenšas cīnīties ar sistēmu līdzīgi kā vairums sieviešu Korejā. Lai gan šis stāsts ir izdomāts, autore visus notikumus ir balstījusi uz statistikām, ko publicējusi valdība, avīžu rakstiem, pētījumiem un intervijām, kas grāmatā tiek arī atzīmēti ar zemsvītras komentāriem, piešķirot tam dokumentētu pierādījumu raksturu. Pašai autorei arī nācās pamest savu darbu, lai audzinātu bērnu, kas ir bieži sastopama parādība Korejā.²⁸

Ar šo grāmatu autore cenšas pievērst lielāku uzmanību dzimuma diskriminācijai Korejā, ar kuru sievietes saskaras jau sākot no mazotnes. Šobrīd diskriminācija pret sievietēm ir svarīgs problēmjautājums Korejas sabiedrībā, un šī grāmata kalpo kā iedrošinājums sievietēm runāt par problēmām un parāda, ka viņas nav vienīgās. Tāpēc, ka Koreja ir viena no patriarhālākajām sabiedrībām pasaulē, jautājumu par sieviešu diskrimināciju ir ļoti svarīgi saprast, lai saprastu Korejas kultūras iezīmes. Arī mūsdienu Korejā nekonfūcisma vērtības ir plaši sastopamas. Priekšroka tiek dota dēļiem, sievietēm ir jāklūst par labām mātēm, sievietēm un meitām, kas necenšas izcelties un pretoties sistēmai.

Stāsts ir sadalīts 6. daļās, kuru nosaukumi ir gada skaitļi, iezīmējot galvenās varones pieaugšanas un attīstības laika posmus.

1. 2015. gada rudens
2. 1982. – 1994. gads

²⁸ Shin Joonbong. *Bringing to light the subtle sexism in modern Korea: Cho Nam-joo's book reflects the discrimination many women face daily.* January 20, 2020. <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=3038016> [skatīts: 15.04.2020.]

3. 1995. – 2000. gads
4. 2001. – 2011. gads
5. 2012. – 2015. gads
6. 2016. gads

Maģistra darbā aplūkota un tulkota pirmā nodaļa. Šajā nodaļā tiek apskatītas emocionālās sekas, kas ir radušās vairāku gadu garumā. Pirmajā nodaļā tiek iepazīstināts ar personāžu - Džijongu, sievieti ar gadu vecu meitu un 3 gadu dzīvi laulībā. Sieviete nereti uzvedās dīvaini, sāk runāt kā pašas māte vai pirms pāris gadiem mirusī draudzene. Tas pierāda to, ka galvenā varone ir zaudējusi savu identitāti, tāpēc sāk izteikt savas domas caur citiem. Spilgtākais notikums, kas aprakstīts šajā nodaļā ir Čusoka svētki, ko varētu salīdzināt ar Pateicības dienu Amerikas Savienotajās Valstīs. Džijonga ar vīru dodas uz citu pilsētu pie vīra vecākiem. Iespējams, šie ir paši stresa pilnākie svētki Korejas sievietēm- brīvdienas ir jāpavada ar vīramāti, gatavojot ēst ģimenei un viesiem, kamēr vīrieši atpūšas. Ēdienu, svētkos gatavo, daudz un tie ir sarežģīti, līdz ar to gatavošana aizņem ilgu laiku, neļaujot atpūsties vairāku dienu garumā. Kādā sarunā tiek pacelta tēma par to, kāpēc ēdiens netiek pirkts gatavs, bet no izejvielām gatavots mājas apstākļos, ņemot vērā, cik sarežģīti, laukietilpīgi un nogurdinoši tas ir. Vīra māti šāds jautājums sarūgtina un viņa vērsas pie Džijongas ar jautājumu, vai viņai tas ir apgrūtināši. Sociāli pieņemami būtu teikt, ka nav grūti un ka gatavošana ģimenei sagādājot prieku, bet Džijonga atbild it kā no savas mātes pozīcijas. Atbilde ir patiesa, pārmācoša un tādā tonī, ar kādu nav pieņemts atbildēt vecākiem cilvēkiem. Šis notikums šokē un sadusmo vīra vecākus.

Citās nodaļās tiek aprakstīti dažādi diskriminācijas un seksuālās izmantošanas piemēri, ar kuriem meitenes saskaras jau no bērna kājas. Šie fakti liek saprast, ka meitenes un zēni ir atšķirīgi, ka meitenēm tas ir jāpieņem un ka viņas to pieņem. Pēc Džijongas dzimšanas viņas mamma izmisīgi centās ieņemt dēlu, bet uzzinot, ka otrais bērns arī ir meitene, viņa veica abortu. 20.gs.80-os gados tā bija bieža parādība, tādēļ dzima daudz vairāk zēnu. 90-os gados problēma kļuva tik asa, ka valdība pieņēma lēmumu, ka līdz bērna dzimšanai slimnīcas nedrīkst atklāt tā dzimumu.

Kompānijā, kurā Džijonga strādā, sieviešu tualetē tiek atrasta slēptā kamera. Viens kompānijas darbinieks kādā no interneta saitēm, kur šādi attēli tiek ievietoti, atpazīst uzņemtos attēlus un parāda tos citiem kolēģiem. Netiek ziņots policijai vai kompānijas vadībai. Vēlāk, kad tiek veikta izmeklēšana, šis vīrietis neuzskata, ka ir izdarījis ko sliktu. Ne jau viņš ievietoja kameru tualetē un lika attēlus internetā, viņš vienkārši uz tiem skatījās un neko neteica. Korejas sabiedrībā šādu notikumu ir daudz. 2018. gadā sievietes protestēja pret slēptajām kamerām, cenšoties pievērst valdības uzmanību, lai šī problēma tiktu risināta. Viņu protestu sauklis bija -

“Mana dzīve nav tavs *porno*.” Pēdējo gadu laikā sievietes ir izveidojušas vairākas *#metoo* (*#esarī*) kustības, kas cenšas cīnīties ar tādām problēmām kā nelegālo slēpto kameru pornogrāfija un vīriešu noteiktie skaistuma standartiem.²⁹ *#metoo* (*#esarī*) ir kustība, kas vēršas pret seksuālo vardarbību un seksuālo uzmākšanos sievietēm. Šī kustība iedrošina sievietes neklusēt, bet vērsties pie attiecīgajām iestādēm un nepieļaut šādu pieredzi.

²⁹ Williams Holli, *South Korean author Cho Nam-joo: “My book is braver than I am”* <https://www.theguardian.com/books/2020/feb/15/cho-nam-joo-kim-jiyoung-born-1982-interview#maincontent> [skatīts: 15.04.2020]

4. Korejiešu valodas pieklājības formas (높임법 *nopimbob*)

Korejiešu valoda stingri parāda hierarhisko kārtību sabiedrībā. Runas stili ir sadalīti sarežģītās pieklājības formās. Lai gan japāņu valodai arī ir sarežģītas pieklājības formu struktūras, tiek uzskatīts, ka nevienai citai valodai uz pasaules nav tik sarežģītas pieklājības formu sistēmas kā korejiešu. Nav iespējams veidot teikumu, nepaužot savu stāvokli sabiedrībā, klausītāja, runas subjekta un objekta stāvokli sabiedrībā, vecumu, attiecības ar runātāju un apstākļus, kādos runa tiek teikta.³⁰

Pieklājības formām ir trīs veidi un pirmās divas no tām ir pieklājības formas, kas saistītas ar gramatiku:

1. adresāta pieklājības forma (상대 높임법 (*sangde nopimbob*))
2. subjekta pieklājības forma (주체 높임법 (*dzuče nopimbob*))
3. objekta pieklājības forma (객체 높임법 (*gekče nopimbob*))

1. tabula

Pieklājības formu veidi

	Adresāta pieklājības forma	Subjekta pieklājības forma	Objekta pieklājības forma
Uz runas mērķis	Klausītājs	Subjekts	Objekts
Attiecības	Runātājs un klausītājs	Runātājs un subjekts	Runātājs un objekts
Kā tiek realizēta	Veidojot teikuma beigas.	Izmanto pirms nobeiguma priedēkli -(으)시- (<i>-(u)si-</i>) un noteiktu vārdu krājumu.	Izmanto noteiktu vārdu krājumu.

³⁰ Sohn, Ho-min. *The Korean Language*. Korea University Press, Seoul, 2014. 16.lpp

4.1 Adresāta pieklājības forma

Visplašāk izmantotā pieklājības forma ir adresāta pieklājības forma, kad atkarībā no tā, kam teiktais tiek adresēts, mainās veids, kā tiek veidotas teikuma beigas. Tās tiek dalītas formālajās un neformālajās.³¹ Formālās sistēmas biežāk tiek izmantotas oficiālos pasākumos vai notikumos un rada atsvešinātības sajūtu starp runātāju un klausītāju. Neformālās sistēmas norāda uz personiskāku, intīmāku un tuvāku gaisotni starp runātājiem, izmantojot mazāk formālus vai neformālu teikuma nobeigumu. Ikdienas runā tiek izmantotas neformālās sistēmas.³² Šīs formas veidošanā noteicošais ir klausītājs un viņa vecums, stāvoklis sabiedrībā un attiecības ar runātāju.

2. tabula

Adresāta pieklājības formu veidi

	Teikuma beigu sistēma	Formalitātes pakāpe
Formālās sistēmas	합쇼 (<i>habsjo</i>)	Ļoti formāla, adresējamo paceļoša
	하오 (<i>hao</i>)	Vidēji formāla, adresējamo paceļoša
	하계 (<i>hage</i>)	Vidēji zema, adresējamais ir zemākas pakāpes
	하라 (<i>hara</i>)	Ļoti zema, adresējamais ir zemākas pakāpes
Neformālās sistēmas	해요 (<i>hejo</i>)	Neformāls runas veids, kurā adresējamais ir augstāka līmeņa
	해 (<i>he</i>)	Neformāls runas veids, kurā adresējamais ir zemāka līmeņa

³¹ Lee Gwangju/이관규. *Gugo gyoyugeul wihan guko munbomnon./국어 교육을 위한 국어 문법론*

³² Turpat.

3. tabula

Formu veidošana³³

	합쇼 (habsjo)	하오 (hao)	하게 (hage)	해라 (hera)	해 (he)	해요 (hejo)
Stāstījums	-ㅂ니다 (-bnida) vai -습니다 (-subnida)	-오 (-o) vai -소 (-so)	-네 (-ne)	-니다 (-nda) /-는다 (-nunda)	-어 (-o)	-어요 (-ojo)
Piemērs ³⁴ : <i>lasīt grāmatu.</i>	책을 읽습니다. (Čegul ilgsubnida.)	책을 읽오. (Čegul ilgo.)	책을 읽네. (Čegul ilgne.)	책을 읽는다. (Čegul ilgnunda.)	책을 읽어. (Čegul ilgo.)	책을 읽어요. (Čegul ilgojo.)
Jautājums	-ㅂ니까 (-bnikka) vai -(으)십니까 (-(u)sibnikka)	-오 (-o) vai -소 (-so)	-ㅂ/는가 (-n/nun ga)	-냐 (-nja)	-어 (-o)	-어요 (-ojo)
Piemērs: (Vai tu) lasi grāmatu?	책을 읽습니까? (Čegul ilgsubnikka?)	책을 읽오? (Čegul ilgo?)	책을 읽는가? (Čegul ilgunnga?)	책을 읽냐? (Čegul ilgnja?)	책을 읽어? (Čegul ilgo?)	책을 읽어요? (Čegul ilgojo?)
Izbrīns, fakta konstatējums		-ㅂ/는구료 (-n/nun gurjo)	-ㅂ/는구만 (-n/nun guman)	-ㅂ/는구나 (-n/nun guna)	-어 (-o)	-어요 (-ojo)
Piemērs: Lasi grāmatu		책을 읽는구료. (Čegul ilgungurjo.)	책을 읽는구만. (Čegul ilnunguman.)	책을 읽는구나. (Čegul ilnunguna.)	책을 읽어. (Čegul ilgo.)	책을 읽어요. (Čegul ilgojo.)
Pavēle	-(으)십시오 (- (u)sobsio)	-오 (-o) vai -소 (-so)	-게 (-ge)	-아/어라 (-a/o ra)	-어 (-o)	-어요 (-ojo)

³³Choi Gwanjin. / 최권진. Korejiešu valodniecības jautājumi: vieslekcija LU Āzijas Studiju nodaļas korejiešu valodas maģistra kursam. / 라트비아 대학교 아시아학부 한국학 대학원 과정 특별 세미나 자료집, 2018. 46. lpp.

³⁴ Piemērus veidoja darba autore.

Piemērs: <i>Lasi grāmatu!</i>	책을 읽으십시오! 오! (Čegul ilgusibsio!)	책을 읽오! (Čegul ilgo!)	책을 읽게! (Čegul ilgge!)	책을 읽어라! (Čegul ilgora!)	책을 읽어! (Čegul ilgo!)	책을 읽어요! (Čegul ilgojo!)
Aicinājums	-하십시오 (-b sida)		-세 (-se)	-자 (-dza)	-어 (-o)	-어요 (-ojo)
Piemērs: <i>Lasām grāmatu.</i>	책을 읽읍시다. (Čegul ilgubsida.)		책을 읽세. (Čegul ilgse.)	책을 읽자. (Čegul ilgdza.)	책을 읽어. (Čegul ilgo.)	책을 읽어요. (Čegul ilgojo.)

Tiek uzskatīts, ka visbiežāk pieklājības formā izmantotais piedēklis -습- (-sub-) ir nācis no vārda, kas nozīmē “informēt (vecāko)”. Plaši tika izmantots 15. gadsimtā un pirms tam kā neatkarīgs vārds tādā ziņā, ka subjekts informē cienīto objektu. Vēlāk, ap 17. gadsimtu, tas pārveidojās par piedēkli norādot runātāja cieņu pret adresējamo, kas ir veids, kā tas tiek izmantotas arī mūsdienās.³⁵

Latviešu valodā, uzrunājot kādu, tiek izmantoti vietniekvārdi “tu”, kas norāda uz draudzīgām attiecībām, vai “Jūs”, ko mēs izmantojam, lai izrādītu cieņu pret cilvēku, ar kuru runājam. Dažos gadījumos “Jūs” rada arī atsvešinātības iespaidu. Korejiešu valodā ir vairāki vietniekvārdi, kas parāda dažādus pieklājības līmeņus. Piemēram, runājot par sevi, var iemantot vietniekvārdu 저(dzo), kas ir pieticīgs veids, kā runāt par sevi pirmajā personā, 나(na) izmanto situācijās, kad nav jāpiesargās no sarunu biedra. Tā pat arī izmantojot vietniekvārdu “mēs”, 우리(uri) izmanto neformālā gaisotnē, 저희(dzohvi) ir pieticīgs vietniekvārds, ko izmanto, kad kāda augstāka persona ir klātesoša, runa vai raksts ir ar formālu vai pieklājīgu noskaņu.³⁶

2. personas vietniekvārda lietojums korejiešu valodā ir ļoti sarežģīts. Korejiešu valodā ir vietniekvārds 당신(dangšin), kas nozīme “Tu/Jūs”. To var izmantot, kad pāris grib izrādīt cieņu pret savu otro pusīti. Tas var būt arī nelabvēlīgs vārds, ko izmanto strīdoties. Dzejā 당신(dangšin) izmanto runājot par mīļoto vai dievību. Kopumā no 당신(dangšin) lietojuma vajadzētu izvairīties, jo nepareizs vārda lietojums var veidot pārpratumus. 너(no) izmanto

³⁵ Sohn Ho-min. *Topics in Korean Language and Linguistics*. Korea University Press, 2013. 405-419.lpp

³⁶ Kiaer Jieun. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York, Routledge, 2018. 148. lpp.

neformālā un tuvā gaisotnē. Bieži vien runātājs nezina, kā pareizi uzrunāt klausītāju, tāpēc labākais veids ir tieši neuzrunāt klausītāju vai saukt viņu par 선생님 (*sonsengnim*), kas burtiski nozīmē “skolotājs”. Lai gan klausītājs nav skolotājs pēc profesijas, šo vārdu var izmantot, lai izrādītu cieņu pret klausītāju, šajā gadījumā šī vārda nozīme ir līdzīga latviešu valodas kungs/kundze.³⁷ Vēl viens veids, kā izvairīties no pārpratumiem, uzrunājot sarunu biedru, ir sarunu biedra vārda beigās pievienojot uzrunas formu -씨 (-ssi).³⁸

Korejiešu valodā vietniekvārdus izmanto mazāk, nekā tas ir pieņemts Rietumu valodās. Bieži vien vietniekvārdi tiek aizstāti ar lietvārdiem, kas ir paredzēti, lai uzrunātu cilvēkus.

Veidi, kā uzrunāt personu korejiešu valodā

4. tabula

Veids	Tulkojums	Kad izmanto
Profesija + 님 (<i>nim</i>)		Izmanto uzrunājot noteiktu profesijas pārstāvi.
선생님 (<i>sonsengnim</i>)	Skolotājs	Lai gan vārda nozīme ir “skolotājs”, var izmantot uzrunājot ārstus vai profesionāļus, kas ir savas jomas lietpratēji.
어르신 (<i>orusin</i>)	Vecāka gada gājuma cilvēks	Vārds, ko izmanto, lai parādītu augstāko pieklājības pakāpi vecāka gada gājuma cilvēkiem, bet šo vārdu nevar izmantot uzrunājot cilvēkus augstos amatos. Šis vārds vairāk ir pieņemams uzrunājot pensionārus
할머니/할아버님 (<i>halmonim/halabonim</i>)	Vecmamma/ Vectēvs	Vārdi, ko lieto, runājot par vai uzrunājot sirmgalvi. ³⁹

³⁷ Kiaer Jieun. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York, Routledge, 2018. 146 – 150. lpp.

³⁸ Turpat.

³⁹ Turpat.

Vārds + 씨 (<i>ssi</i>)	Kungs/kundze, cienītais	Visdrošākais veids, kā uzrunāt un runāt par kādu, ja neesi drošs, par to, kas būtu labākais veids.
Vārds + 야 (<i>ja</i>)		Šo var izmantot, uzrunājot savus tuvākos draugus un otro pusīti.
누나 (<i>nuna</i>)	Vecākā māsa	Šo vārdu izmanto tikai vīrieši, lai uzrunātu vai runātu par savu vecāko māsu, vai sievieti, kas ir vecāka par viņiem.
언니 (<i>onni</i>)	Vecākā māsa	Šo vārdu lieto tikai sievietes, uzrunājot vai runājot par savu māsu vai sievieti, kas ir vecāka par viņām.
형 (<i>hjong</i>)	Vecākais brālis	Vārds, ko izmanto tikai vīrieši, uzrunājot vai runājot par saviem vecākajiem brāļiem vai vīriešiem, kas ir vecāki par viņiem.
어빠 (<i>oppa</i>)	Vecākais brālis	Vārds, ko izmanto tikai sievietes, lai uzrunātu vai runātu par savu vecāko brāli, vai vīrieti, kas ir vecāks par viņām.
아가씨 (<i>agassi</i>)	Jaunkundze	Šo vārdu izmanto uzrunājot jaunu vai neprecētu sievieti. Parasti šo uzrunas veidu izmanto vecāki cilvēki.
학생 (<i>hakseng</i>)	Skolēns/ students	Izmanto, lai uzrunātu kādu, kas ir skolēns vai students. Šo uzrunas veidu var izmantot tie, kas paši nav studenti vai skolēni.
선배 (<i>sonbe</i>)		Izmanto uzrunājot darba, skolas, pulciņa biedru, kas darbību uzsācis pirms tevis.
후배 (<i>hube</i>)		Izmanto uzrunājot darba, skolas, pulciņa biedru, kas darbību uzsācis pēc tevis.

4.2 Subjekta pieklājības forma

Subjekta pieklājības forma tiek izmantota, kad subjekts ir augstāka sociālā statusa vai vecāks par runātāju, lai palielinātu subjekta nozīmīgumu. Galotne -가/이 (*-ga/i*), kas norāda uz

teikuma priekšmetu, tiek nomainīta uz -께서 (-kkeso) un -은/는 (-un/nun) aizstāj ar -께서는 (-keesonun), kā arī teikuma beigās tiek izmantota gramatika, pirms galotnes piedēklis -(으)시- (-*(u)si-*) un uzrunas forma – 님 (-nim), ko pievieno titula beigās, latviešu valodā pielīdzināms uzrunām kungs, kundze, cienītais, cienītā. -(으)시- (-*(u)si-*) izmantošana nav obligāta, tās lietojums ir atkarīgs arī no klausītāja un tā cik ļoti formāli ir vēlme izteikties-(으)시- (-*(u)si-*) nedrīkst izmantot, ja subjekts ir zemāka statusa vai jaunāks par klausītāju.⁴⁰

선생님이 온다.⁴¹ (*Sonsengnimi onda.*) **—————>** 선생님께서 오신다.

(*Sonsengnimkkeso osinda.*) Skolotājs nāk.

우리 사장님은 마음이 무척 넓다.⁴² (*Uri sadzangnimun maumi mučok nolpda.*)

—————> 우리 사장님께서서는 마음이 무척 넓으시다. (*Uri sadzangnimkkesonun maumi mučok nolpusida.*) Mūsu vadītājam ir plaša sirds.

Tāpēc, runājot par sevi, izmanto neformālo formu, šīs pieklājības formas subjektu var izmantot otrajā un trešajā personā. Gadījumos, kad subjekts ir augstāka sociālā statusa, bet klausītājs ir par subjektu augstāka sociālā statusa, šī forma netiek izmantota tad izmanto kādu no adresāta pieklājības formas sistēmām. Šo formu izmanto tad, kad runā par subjektam piederošām lietām, ķermeņa daļām, domām, dzīvi, ikdienas dzīvi, u.c. lietām, kas saistītas ar subjektu.⁴³ Tiek izmantoti arī īpašs vārdu krājums (skat. 5. tabulu un 6. tabulu).

4.3 Objekta pieklājības forma

Objekta pieklājības forma nav gramatiska, tā tiek izmantota, kad runā par kādu kas ir augstāka sociālā statusā vai vecāks, lai paceltu un parādītu šī cilvēka nozīmi. Veidojot teikumus, atkarībā no cilvēka, ar kuru tiek veidota saruna, tiek izmantoti attiecīgie teikuma nobeigumi,

⁴⁰ Choi Gwanjin. / 최권진. Korejiešu valodniecības jautājumi: vieslekcija LU Āzijas Studiju nodaļas korejiešu valodas maģistra kursam. / 라트비아 대학교 아시아학부 한국어학 대학원 과정 특별 세미나 자료집, 2018. 43 – 46. lpp.

⁴¹ 선생님 (*sonsengnim*) – skolotājs, 오다 (*oda*) - nākt

⁴² 우리 – mūsu, 사장님 – vadītājs. 마음- sirds, 무척- ļoti, 넓다 – būt plašam/ būt lielam.

⁴³ Kim Dzongrok/김종록. *Wegugineul wihan pyojun hangugo munbop./외국인을 위한 표준 한국어 문법.* 267-282. lpp.

bet, runājot par attiecīgo personu, tiek izmantoti īpaši darbības vārdi, kuru nav daudz, tāpēc tos ir iespējams apkopot tabulās (skat. 5. tabulu un 6. tabulu), kā arī -에게⁴⁴ vietā izmanto -께.⁴⁵

나는 동생을 데리고 병원으로 갔다.⁴⁶

(*Nanun dongsengul derigo bjongvonuro gatda.*)

Es **aizvedu** savu **jaunāko brāli/māsu** uz slimnīcu.

나는 아버지를 모시고 병원으로 갔다.⁴⁷

(*Nanun abodzirul mosigo bjongvonuro gatda.*)

Es **aizvedu tēti** uz slimnīcu.

나는 친구에게 과일을 주었다.⁴⁸

(*Nanun činguege gvailul dzuotda.*)

Es **draugam/draudzenei iedevu** augļus.

나는 선생님께 과일을 드렸다.⁴⁹

(*Nanun sonsengnimkke gvailul durjotda.*)

Es **pasniedzējam iedevu** augļus.

5. tabula

Lietvārdi

Plaši izmantotais vārds	Vārds ar paaugstinātu pieklājību	Vārda nozīme
집 (<i>dzib</i>)	댁 (<i>dek</i>)	Māja
생일 (<i>sengil</i>)	생신 (<i>sengsin</i>)	Dzimšanas diena

⁴⁴ Norāda uz personu, kam darbība tiek adresēta.

⁴⁵ Lee Gwangju/이관규. Gugo gyoyugeul wihan gugo munbomnon./국어 교육을 위한 국어 문법론. 275-288.lpp.

⁴⁶ 나 - es 동생 (*dongseng*) – jaunākais brālis vai māsa, 데리다 (*derida*) – atvest/atnest, 병원 (*bjongvon*)- slimnīca, 가다 (*kada*) – iet.

⁴⁷ 아버지 (*abodzi*) – tētis, 모시다 (*mosida*) – vest kādu kaut kur.

⁴⁸ 친구 (*čingu*) – draugs, 과일 (*gvail*) – augļi, 주다 (*dzuda*) – dot.

⁴⁹ 드리다 (*durida*) – dot.

사람 (<i>saram</i>)	분 (<i>bun</i>)	Cilvēks
술 (<i>sul</i>)	약주 (<i>jagdzu</i>)	Alkohols
밥 (<i>bap</i>)	식사 (<i>siksa</i>)	Ēdienreize
나이 (<i>nai</i>)	연세 (<i>jonse</i>)	Vecums
아이 자녀분 (<i>ai dzanjobun</i>)	자제분 (<i>dzadzebun</i>)	Kāda bērns
이 (<i>i</i>)	치아 (<i>čia</i>)	Zobi
이름 (<i>irum</i>)	성함 (<i>songham</i>)	Vārds
병 (<i>bjong</i>)	병환 (<i>bjonghvan</i>)	Slimība

6. tabula

Darbības vārdi

Plaši izmantotais vārds	Vārds ar paaugstinātu pieklājību	Tulkojums
배고프다 (<i>begopuda</i>)	시장하시다 (<i>sidzanghasida</i>)	Būt izsalkušam
데리고 가다 (<i>derigo gada</i>)	모시고 가다 (<i>mosigo gada</i>)	Kādu vai kaut ko kaut kur vest
주다 (<i>dzuda</i>)	드리다/주시다 (<i>durida/ dzusida</i>)	Dot
있다 (<i>ita</i>)	계시다 (<i>gesida</i>)	Kaut kur būt/ būt
마시다 (<i>masida</i>)	드시다 (<i>dusida</i>)	Dzert

죽다 (<i>dzukda</i>)	돌아가시다 (<i>doragasida</i>)	Mirt
자다 (<i>dzada</i>)	주무시다 (<i>dzumusoda</i>)	Gulēt
아프다 (<i>apuda</i>)	편찮으시다 (<i>pjončanhusoda</i>)	Sāpēt
보다 (<i>boda</i>)	뵈다 (<i>boebda</i>)	Redzēt/ satikties
말하다 (<i>malhada</i>)	말씀드리다/말씀하시다 (<i>malssumduroda/ malssumhasida</i>)	Teikt/ runāt
먹다 (<i>mokda</i>)	드시다/잡수시다 (<i>dusida/ dzabsusida</i>)	Ēst
묻다 (<i>mutda</i>)	여쭙다/여쭙다 (<i>jocuda/ jocubda</i>)	Jautāt

5. Skaņu atdarinājumi korejiešu valodā

Skaņu atdarināšanu gramatikā dēvē par onomatopoēzi⁵⁰ un tie ir vārdi, kuros skaņas vai jūtu izpausmes tiek atveidotas ar vārdiem, kuri bieži vien tiek dubultoti. Vārdi atveido iespaidus par noteiktām sajūtām un iespaidus no maņām, piemēram, skaņas, kustības, krāsas, formas, smaržas vai darbības.⁵¹ Šādi vārdi bieži sastopami dažādās valodās, bet nav tik izplatīti Rietumu valodās. Latviešu valodā arī ir sastopami skaņu atdarinoši vārdi, piemēram, dzīvnieku skaņas, u.c. Piemēram, suns rej – *vau, vau*, ūdens pil – *pik, pak*, pulkstenis tikšķ – *tik, tak*, kaķis ņaud – *ņau, ņau*, cūka rukšķ – *ruk, ruk*, pīle pēkšķina – *pēk, pēk*, klauvējiens pie durvīm – *tuk, tuk*, smieklu skaņas – *ha, ha*, sāpju paušana – *au!*, u.c. Ir valodas, kurās skaņu atdarinošie vārdi ir atsevišķs leksiskais iedalījums, piemēram, korejiešu valoda, japāņu valoda, u.c.

Korejiešu valodas vārdu krājumā ir vairāki tūkstoši skaņu atdarinošo vārdu. Bieži vien šie vārdi parādās skaņu atkārtojuma formās. Šie vārdi iedod spilgtumu, izteiksmīgumu un dzīvīgumu cilvēku savstarpējā saskarsmē, īpaši tie pastiprina savstarpējās saskarsmes dažādos literatūras žanros. Vispilgtākais skaņu atdarinošo vārdu piemērs ir onomatopoēzes, vārdi, kas fonētiski atdarina, atgādina vai ierosina skaņu, kuru tas apraksta. Tās ir visizplatītākās skaņu simbolikas korejiešu valodā.

Korejiešu valodā onomatopoēzes iedalās divās kategorijās 의성어 (*ijsongo*), vārdi, kas atdarina skaņas, un 의태어 (*ijteo*), vārdi, kas atdarina veidu kā darbība tiek veikta.⁵² Pievienojot šiem vārdiem galotnes -거리다 (- *gorida*), -대다 (- *deda*), -하다 (- *hada*), tie kļūst par apstākļa vai darbības vārdiem. Korejiešu valodā 의성어 (*ijsongo*) un 의태어 (*ijteo*) ir pāris iezīmes, kuras ir svarīgi zināt. Vienā un tajā pašā vārdā var izmantot dažādus patskaņus, 아 (*a*), 야 (*ja*), 오 (*o*), 요 (*jo*), u.c., kas vārdam iedod pozitīvu, gaišu un vieglu noskaņu vai 어 (*o*), 여 (*jo*), 우 (*u*), u.c. negatīvu, drūmu un smagu noskaņu. Piemēram, atveidojot nestabilos soļus 아장아장 (*adzangadzang*), atveidojot pieauguša cilvēka klejošanu 어정어정 (*odzongodzong*), atveidojot zaķa lēcienus kangkang (*kkangčungkkangčung*), bet atveidojot ķengura lēcienus kengkeng (*kkongčungkkongčung*). Tā pat vārdos var izmantot dažādus patskaņus. Piemēram, ㄱ (*g/k*), ㅋ

⁵⁰ Akadēmiskā terminu datubāze AkadTerm. <http://termini.lza.lv/term.php?term=onomatopo%C4%93ze&list=onomatopo%C4%93ze&lang=> [skatīts: 20.04.2020.]

⁵¹ Doke Clement Martyn. *Bantu Linguistic Terminology*. London: Longmans, Green, and Co., 1935. 118. lpp.

⁵² Sohn, Ho-min. *The Korean Language*. Korea University Press, 2014. 96-101.lpp.

(d), ㅂ(b/p) u.c., var nomainīt ㄱ(kk), ㄷ(tt), ㅃ(pp), u.c., vai ㅋ(k), ㅌ(t), ㅍ(p), u.c. Piemēram, 달가닥 (*dalgadak*) ar nozīmi grabēt, žvadzināt un klabēt, var pārveidot 달까닥 (*dalkkadag*), 달카닥 (*dalkadak*), 딸가닥 (*ttalgadak*), 딸까닥 (*ttalkkadak*), 딸카닥 (*ttalkadak*), 탈가닥 (*talgadak*), 탈카닥 (*talkadag*).

Kā jau iepriekš minēts, 의성어 (*ijsongo*) un 의태어 (*ijteo*) korejiešu valodā ir vairāki tūkstoši. Cilvēkiem, kas apgūst korejiešu valodu, šie vārdi var sagādāt grūtības. Šos vārdus vārdnīcās ir grūti atrast, un netiek dotas atšķirības starp šādiem vārdiem, kuriem ir izmaiņas patskaņos vai līdzskaņos. Tulkojot rodas grūtības, jo 의성어 (*ijsongo*) un 의태어 (*ijteo*) ir svarīga daļa literatūrā, kas ne tikai atdarina dzīvnieku skaņas, bet arī iezīmē notikuma gaisotni vai parāda darbības veidu. Literatūrā šādi vārdi tiek izmantoti kā izteiksmes līdzekļi, tāpēc tos var atrast gandrīz katrā teikumā. Nav iespējams nosaukt visus atdarinātājevārdus, tādēļ zemāk tiks minēti pāris piemēri, lai iezīmētu ideju par to, cik daudz un dažādi šie vārdi var būt.

5.1 Ijsongo 의성어

의성어 (*ijsongo*) ir:

- vārdi, kas atdzīvina (dzīvnieku, dabas parādību skaņas)
- vārdi, kas saistīti ar cietu priekšmetu skaņām
- vārdi, kas saistīti ar šķidrumu skaņām
- vārdi, kas saistīti ar gaisa skaņām

Šādi vārdi ir ļoti bieži sastopami Korejas literatūrā, lai iezīmētu to daudzveidību zemāk doti pāris piemēri:

- 꾸르륵/ 꼬르륵 (*kkururug/kkoruruk*) - atveido rēciena, ņurdēšanas, dārdēšanas, rīboņas skaņas.

난 너무 배가 고파서 배에서 꼬르륵 소리가 났다.⁵³ (*nan nomu bega gopaso beeso kkoruruk soriga natda.*) Tāpēc, ka biju ļoti izsalcis, no vēdera nāca *kkoruruk* skaņas.

- 버석버석/ 바삭바삭/ 뼈석뼈석/ 뼈삭뼈삭 (*bosokbosok/ basakbasak/ pposokpposok/ ppasakppasak*) – atveido ņurdoņu, čaukstoņu, kraukšķēšanu.

⁵³ 너무 – ļoti, 배 – vēders, 배가 고프다 – būt izsalkušam, 소리 – skaņa, 나다 – veidoties, notikt.

소년은 크래커를 **바삭바삭** 먹기 시작했다.⁵⁴ (*sonjonun kurekorul baksabaksa mokgi sidzakhetda.*)

Puisis *baksabaksa* sāka ēst krekerus.

- 보글보글 (*bogulbogul*) – atveido burbuļošanas skaņu, kas rodas šķidrumam vāroties.

물이 **보글보글** 끓고 있었다.⁵⁵ (*muri bogulbogul kkulhgo isotda.*) Ūdens *bogulbogul* vārījās.

- 째깍째깍 (*cekkakcekkak*) – atveido pulksteņa tikšķēšanu.

시계의 **째깍째깍** 소리가 어둠 속에서 들렸다.⁵⁶ (*sigjei cekkakcekkak soriga odum sogeso dulrjotda.*)

Tumsā bija dzirdama pulksteņa *cekkakcekkak* skaņa.

- 콜록콜록 (*kolrokkolrok*) – atveido klepus skaņas.

콜록콜록... 나는 독감에 걸렸어요.⁵⁷ (*kolrokkolrok... nanun dokgame golrjossojo.*) *kolrokkolrok* ...

Esmu noķēris gripu.

- 딩동딩동 (*dinggongdingdong*) – atveido durvju zvana skaņu.

초인종을 울렸더니 **딩동딩동** 소리가 났다.⁵⁸ (*čoinzongul ulrjodoni dingdongdingdong soriga natda.*) Kad piezvanīju pie durvīm, radās *dingdongdingdong* skaņa.

- 칙칙폭폭 (*čikčikpukpuk*) – atveido skaņu, ko rada vilciens braucot.

기차가 **칙칙폭폭** 역 안으로 들어왔다.⁵⁹ (*gičaga čikčikpukpuk jok anuro durovatda.*) Vilciens *čikčikpukpuk* iebrauca stacijā.

5.2 Ijteo 의태어

의태어 (*ijteo*) ir:

- vārdi, kas norāda uz darbības veidu
- vārdi, kas norāda sajūtu, izskatu
- vārdi, kas norāda veidu, kā darbība tiek veikta

⁵⁴ 소년 – puisis, 크래커 – krekeri, 먹다 – ēsts, 시작하다 – sākt.

⁵⁵ 물 – ūdens, 끓다 – vārīties, 있다 – būt.

⁵⁶ 시계 – pulkstenis, 어둠 – tumsa, 속에서 – iekšā, 들리다 – dzirdēt.

⁵⁷ 나 – es, 독감 – gripa, 걸리다 – noķert.

⁵⁸ 초인종 – durvju zvans, 울리다 – zvanīt, scanēt.

⁵⁹ 기차 – vilciens, 역 – stacija, 안 – iekša, iekšpuse, 들어오다 – ieiet, iebraukt.

- vārdi, kas norāda formu, izskatu, agregātstāvokli

Šos vārdus, ne tikai izmanto literatūrā, bet tie bieži tiek izmantoti arī runājot, lai pastiprinātu domu. Zemāk doti pāris piemēri, šo vārdu daudzveidības atainošanai:

- **꼼지락꼼지락** (*kkomdzirakkkomdzirak*) – veids kā tiek atsevišķi pakustināti, papurināti pirksti. Izmanto aprakstot grozīšanos vai valstīšanos, piemēram, gultā, kad nevar aizmigt, vai nemiera stāvokli.

그는 신발을 벗고 발가락을 **꼼지락꼼지락** 했다. ⁶⁰ (*gunun sinbalul botgo balgarakul kkomdzirakkkomdzirak hetda.*) Viņš novilkā apavus un *kkomdzirakkkomdzirak* kāju pirkstus.

- **차곡차곡** (*čagakčagak*) – veids, kā lietas tiek kārtīgi saliktas vai sakārtotas.

책들이 위로 **차곡차곡** 포개져 있었다. ⁶¹ (*čegduli viro čakukčagak pagedzjo issotda.*) Grāmatas tika *čagakčagak* saliktas viena uz otras.

- **둥실둥실** (*dungsildungsil*) – veids, kā objekts peld, klīst vai lidinās.

배가 **둥실둥실** 떠 있다. ⁶² (*bega dungsildungsil tto itda.*) Laiva *dungsildungsil* peld.

Ja **둥실둥실** (*dungsildungsil*) pievieno galotni -하다 (-*hada*), **둥실둥실하다** (*dungsildungsilhada*) veido darbības vārdu ar nozīmi būt apaļam, tuklam, korpulentam.

- **싱글빙글** (*singgulbonggul*) - veids, kā tiek plaši no laimes smaidīts vai nepārtraukti smaidīts.

그 친절한 사람은 **싱글빙글** 웃고 있었다. ⁶³ (*gu čindzolhan saramun singgulbonggul utgo issotda.*) Tas jaukais cilvēks smaidīja.

- **구불구불** (*gubulgubul*) - norāda uz objekta būšanu līkumainam, šķībam, pilnam ar līkločiem. Pārsvarā izmanto aprakstot ceļus, upes, kāpnes, u.c.

강은 천천히 바다로 **구불구불** 흘러가다. ⁶⁴ (*gangun čončonhi badaro gubulgubul hulrogada.*) Upe lēnām *gubulgubul* tek uz jūras pusi.

- **쌩쌩** (*ssengsseng*) – veids kā gaudo stiprs vējš, vai mašīna lielā ātrumā brauc.

⁶⁰ 그 – tas, 신발 – apavi, 벗다 – novilkā, 발가락 – kāju pirksti, 하다 – darīt.

⁶¹ 위 – augšpusē, 포개지다 – būt vienam uz otra, būt sakrautam kaudzē.

⁶² 배 – kuģis, laiva, 뜨다 – peldēt (kā to dara kuģi vai pludiņi ūdenī).

⁶³ 친절하다 – būt labam, jaukam, labsirdīgam, 사람 – cilvēks, 웃다 – smieties, smaidīt.

⁶⁴ 강 – upe, 천천히 – lēnām, mierīgi, uzmanīgi, 바다 – jūra, 흘러가다 – plūst.

나무 사이로 바람이 **쌩쌩** 불었다.⁶⁵ (*namu sairo barami ssengsseng burotda.*) Caur kokiem *ssengsseng* pūta vējš.

- **데굴데굴** (*deguldegul*) – norāda uz ripošanu.

공이 내 쪽으로 **데굴데굴** 굴러 왔다.⁶⁶ (*gongi ne coguro deguldegul gulro vatda.*) Bumba *deguldegul* atripoja uz manu pusi.

⁶⁵ 나무 – koks, 사이 – vieta starp, starpa, tukšums starp, 바람 – vējš, 불다 – pūst.

⁶⁶ 공 – bumba, 쪽 – puse, virziens, 구르다 – rīpot (šurp).

6. Korejas un Latvijas kultūru atšķirības

Mūsdienās tulkošanas teorijas liek lielu uzsvāru uz to, ka tulkošana nav tikai lingvistiska, bet tā ir arī kultūras pārvešana. Tekstus dažādos līmeņos veido to izcelsmes kultūra. Svešvalodu mācīšanas jomā, kur tulkošana ir nepieciešams process, nav daudz pētījumu, kas apzinātu studentu spēju tikt galā ar kultūras tulkošanu. Tas var likties pārsteidzoši, ņemot vērā to, ka starpkultūru kompetence ir bijusi svarīga tēma dažādos valodu izglītības pētījumos, uzsverot attiecīgā reģiona kultūras izpratnes nozīmi valodu apmācībā.⁶⁷

Runājot par tulkošanu, tiek apspriestas dažādas lingvistiskās problēmas, ir jāņem vērā runātāju individualitāte, sociālais stāvoklis un ģeogrāfiskā izcelsme. Visbiežāk grūtības nesagādā vispārēja teksta izpratne, bet gan ekvivalenta atrašana mērķa valodā.⁶⁸ Ir dažādi kultūras aspekti, kas oriģinālvalodas tekstā ir ļoti svarīgi un tāpēc ir svarīgi arī tos precīzi atspoguļot mērķa valodā. Nezinot kultūru, nav iespējams iztulkot tekstus tā, lai tie būtu labi uztverami lasītājam, kas nepārzin izejas valodas kultūru.

Teksta pārvešana otrā kultūrā bieži vien rezultējas ar kultūru sadursmi. Tulkojot ir jāņem vērā dažādi apstākļi, kas varētu radīt pārpratumus vai neizpratni mērķa valodas sabiedrībā. Kā jau iepriekš minēts, Korejas sabiedrība ir viena no patriarhālākajām sabiedrībām pasaulē, kur sievietes izjūt lielāku diskrimināciju nekā tas ir novērojams Rietumu sabiedrībā. Lai gan arī Korejā šī problēma tiek aktīvi risināta, neizprotot Korejas vēsturi un kultūru, ir grūti saprast cilvēku attieksmi un šo situāciju. Austrumu un Rietumu sabiedrības ir gājušas dažādus attīstības ceļus. Tulkotājam ir jāspēj pielāgot oriģināla kultūra mērķa kultūrai divos aspektos: lai to izprastu lasītājs un arī lai šī izejas valodas kultūras specifika netiktu pazaudēta. Tāpēc tulkotājam ir svarīgi pārzināt abas kultūras. Ņemot vērā visus šos apstākļus, tulkotājam pirms darba uzsākšanas ir skaidri jāzina, kas ir tas, ko viņš vēlas ar šo darbu sasniegt mērķa valodas sabiedrībā. Problemātiskās sekas, ar kādām var saskarties pēc nepareizas kultūras fenomenu pārneses, var būt stereotipu, aizspriedumu, rasisma, patriotisma, u.c. uzskatu veidošanās.⁶⁹

⁶⁷ Harald Martin Olk. *Translating culture – a think-aloud protocol study*. <https://databazes.lanet.lv:4876/10.1191/1362168802lr102oa>

⁶⁸ Lawrence Venuti. *The Translation Studies Reader*. Annie Brisset. "THE SEARCH FOR A NATIVE LANGUAGE: TRANSLATION AND CULTURAL IDENTITY."

⁶⁹ Radetič, A. *Literary Translation and Interculturality*. *International Journal of English Literature and Social Sciences*, Vol. 4, Issue 3, 2019. 583-586. lpp.

Teksts mērķa kultūrā tiek pieņemts tad, kad lasītājs spēj saplūst ar tekstu un atrast tajā sev zināmas vērtības, tādēļ izejas kultūras pielīdzināšana mērķa kultūrai zināmā mērā ir nepieciešama. Kad mērķa auditorija ir latviski runājošie un saskarsme ar Koreju un tās kultūru ir bijusi salīdzinoši maza, kultūras pielīdzināšana tulkotājam ir liels izaicinājums. Bieži vien mūsu kultūrā nav ekvivalenta dažādām Korejas kultūras parādībām, tāpēc tas var apgrūtināt teksta veidošanu tā, lai mērķa auditorija varētu ar to saplūst un atrast tajā sev zināmas vērtības.

Divi no aspektiem, kuri ir būtiski visās kultūrās, ir svētki un ēdieni. Dažādās kultūrās ir dažādi svētki un ēdieni, kas lielā mērā ir atkarīgi no kultūras ģeogrāfiskā izvietojuma. Liela daļa svētku Latvijā ir saistīti ar kristietību, bet Korejā liela daļa svētku balstās uz neoonfūcisma principiem. Atšķirīga ģeogrāfiskā izvietojuma dēļ atšķiras arī klimats, līdz ar to veidojas lauksaimniecības un produktu atšķirības, kas rezultējās dažādās virtuves kultūrās.

6.1 Svētki

Līdz 20. gadsimta vidum Korejas iedzīvotāji galvenokārt nodarbojās ar lauksaimniecību, un to dzīve ritēja saskaņā ar mēness kalendāru. Lauksaimniecības ierosināti radās daļēji reliģiozi pasākumi, kur tika lūgts, lai būtu laba un bagātīga raža. Šādi pasākumi ar laiku kļuva par kopīgiem svētkiem. Korejas kultūrā tradicionālie svētki raksturojas ar dažādām tradīcijām, rituāliem un arī ar speciālu vārdu krājumu, kuru skaidrošana citās valodās var sagādāt grūtības. Kā piemēri šeit tiks doti divi svarīgākie tradicionālie svētki Korejā.

Mēness kalendāra Jaungads – 설날 (*solnal*), tiek uzskatīts par vienu no vissvarīgākajiem tradicionālajiem sezonālajiem svētkiem. Tāpēc, ka mēness un saules un kalendāri viens ar otru nesaskan, šī diena katru gadu iekrīt citā datumā. Mēness kalendāra Jaungadā tiek vilkts tradicionālais apģērbs 한복 (*hanbok*), jeb - 설빔 (*solbim*). Ģimenes parasti pulcējās vecāku mājās un spēlēja dažādas tradicionālās spēles, veic ceremoniju, lai godinātu savus senčus, ko sauc par 제사 (*dzesa*). Vēl viena svarīga šo svētku daļa ir 세배 (*sebe*) - īpaša klanīšanās ģimenēs vecāko pārstāvju priekšā, lai vēlētu tiem laimīgu jauno gadu. Pēc laba vēlējumiem, tiek saņemta „jaunā gada nauda” 세뱃돈 (*sebetdon*), ko sagatavojuši vecākie. Svētkos ēd 떡국 (*ttokguk*) zupu, un tā simbolizēt pieaugšanu par gadu, jo jaunajā gadā, visi paliek par gadu vecāki.

Čusoka svētki 추석 (*čusok*) notiek mēness kalendāra 8.mēneša 15. dienā. Šajos svētkos jaunā raža tiek dāvāta senču gariem un dabai kā pateicība. Tiek spēlētas arī tradicionālās spēles un sievietes gatavo dažādus ēdienus, kas paredzēti senču godināšanas ceremonijai 차례 (*čarje*), kuras laikā izrāda cieņu senčiem un jaunā gada naudai tiek klāts galds. Ēdienus- rīsi, augļi,

svaiga gaļa, dārzeņi, zupa un rīsu kūkas, dažādus dzērienus, pasniedz ir ļoti daudz un to sagatavošana ir laikietilpīga, bieži vien sievietes šos svētkus uzskata par apgrūtinājumu. Ēdienu daudzums un izkārtojums var atšķirties, bet tradicionāli tie tiek izkārtoti uz koka galda piecās rindās. Rīsi un zupa parasti atrodas galda ziemeļu pusē, dārzeņi un augļi - dienvidu pusē, gaļas ēdieni tiek novietoti rietumu pusē un pa vidu, bet rīsu kūkas un tādi dzērieni kā *sodžu* (소주) un *magkollī* (막걸리) tiek novietoti austrumu pusē. Pirms maltītes ieturēšanas tiek veikts *čarje* (차례) rituāls un pēc mielošanās radu kopa apmeklē ģimenes kapus, - *songmjo* (성묘) (kapu apmeklēšana).

6.2 Ēdieni un dzērieni

Ēdieni un dzērieni ir spilgts piemērs kultūras aspektam, kuru ir grūti vai nav iespējams pārtulkot, tāpēc bieži vien tie tiek transliterēti nevis pārtulkoti. Ir kritiski jāizvērtē, ko labāk atstāt transliterētu un, kas jātulko. Bet, ja viss tiks transliterēts, lai saglabātu oriģinālās kultūras noskaņu, tas var padarīt tekstu grūti lasāmu un saprotamu mērķa valodas lasītājiem. Tulkotājam jāspēj atrast balanss starp precizitāti un saprotamību, pēc iespējas precīzāk aprakstot kultūru, bet arī padarot to bez pārāk lielas piepūles saprotamu mērķa valodas lasītājiem, jāsaprot ne tikai rakstura iezīmes, kas pieder vārdam, bet arī citas vārda nozīmes un sociālo kontekstu, kurā vārds tiek izmantots.

Dažādos gadījumos ir svarīgi apzināties dažādu alkoholu nianšes, kas piešķir papildus nozīmes. Korejā ir trīs populārākie alkoholiskie dzērieni: alus, *sodžu* (소주) un *막걸리* (*magkollī*). Šie dzērieni atšķiras ar garšu un pagatavošanas izejvielām un katrs iezīmē dažādu atmosfēru un papildus nozīmi. *Sodžu* ir Korejā izveidots alkohols, ko taista no rīsiem (mūsdienās aizstāj ar kartupeļiem vai saldajiem kartupeļiem), miežiem vai kviešiem. To sāka gatavot 13. gadsimtā. Tā stiprums var būt no 16.8% līdz 58%. Korejiešu valodā vārds *sodžu* (소주) nozīmē “sadedzināts alkohols” un sastāv no divām zilbēm. 소 (*so*) nozīmē “dedzināts”, simbolizējot destilēšanas karstumu, un 주 (*dzu*) nozīmē “alkoholisks dzēriens”.

막걸리 (*maggolri*) ir vecākais alkoholiskais dzēriens Korejā. Šis atklāts Trīs Karaļvalstu periodā (1. gs. p. m. ē. – 7. gs. m. ē.). *막걸리* (*maggolri*) tiek gatavots no rīsiem un *누룩* (*nuruk*), tradicionālais Korejas rūgšanas procesu sācējs, ko izmanto, lai pagatavotu alkoholiskos dzērienus, tā pagatavošanai izmanto rīsus, kviešus un miežus. Vārdi, kas ir saistīti ar *sodžu* ir “bēdas” un “auksts”, ar alu saistās vārdi “prieks” un “karsts”. To var skaidrot ar faktu, ka korejiešu *sodžu* parasti dzer, kad dzīvē viss nenotiek tā, kā gribētos un/vai ir ziema. Alus tiek

dzerts lai atbrīvotos un atpūstos, it īpaši vasarā. Dažiem šādi novērojumi var likties pašsaprotami, bet bieži vien tiek ignorēti.

Korejiešu virtuve ļoti atšķiras no Rietumu pasaules virtuves, tajā tiek izmantotas dažādas izejvielas, kas nav atrodamas vai nav ierastas Rietumos. Šādi faktori apgrūtina ēdienu tulkošanu un iekļaušanu mērķa kultūrā. Lai parādītu, cik sarežģīta var būt ēdiena tulkošana, tiks doti pāris piemēri.

Korejā ir vairāki ēdieni, kas tiek pagatavoti izmantojot *ttok* (떡). Tie var būt gan saldi, gan sāļi. *Ttok* ir rīsu kūkas, kura tiek pagatavotas tvaicējot mīklu, kas veidota no dažādiem graudaugiem. No dažādiem graudaugiem tiek veidoti dažādi *ttok* veidi un tiem ir arī dažādi pagatavošanas veidi, kurus var veidot dažādās formās un pildīt ar dažādiem pildījumiem. 설날 (*solnal*) dienā tiek ēsta 떡국 (*ttokguk*), kas ir zupa, kura sastāv no buljona (국 (*guk*)) un šķēlēs sagriezta balto rīsu 떡 (*ttok*), tiek pievienota arī gaļas un vārītas olas. Čusok svētku laikā pagatavotais songpjon 송편, tiek veidots sautējot pildītas mazas pusmēness veidā ievaidotas *ttok* kūciņas, kas šajā gadījumā ir saldaiss ēdiens. Korejā, kad pārvācies ir pieņemts jaunos kaimiņu cienāt ar 이사떡 (*isattok*) “pārvākšanās rīsu kūka”, kas ir veidota no balto rīsu *ttok* un saspaidītām sarkanajām pupiņām. Ir pieņemts, ka šāda darbība aizdzen nelabos garus un nodrošina labas attiecības ar kaimiņiem, lai gan mūsdienās tas nav vairs tik populāri. Bez izpratnes par to, kā *ttok* izskatās un garšo ir grūti iedomāties, kas ir šīs “rīsu kūkas” un kā tās var izmantot zupās, asos ēdienos un saldus ēdienos vienlaicīgi. Šāds lasītāja pieredzes trūkums ar oriģinālo kultūru apgrūtina spēju iezīmēt un izskaidrot dažādus kultūras aspektus.

Piemērs par *ttok* ir tikai viens no daudziem, lai parādītu atšķirību, kas pastāv starp Korejas un Latvijas virtuvi. Šādos gadījumos ēdienu izskaidrošana tā, lai tie būtu saprotami lasītājiem, kas lasa latviešu valodā, ir sarežģīta. Ir jāņem vērā dažādās sastāvdaļas, pagatavošanas veidi, pagatavošanas ilgums un simboliskā nozīme, kā arī tas, ka Latvijas virtuvē tam visam ir gūti atrast ekvivalentus.

7. Tulkošanas problēmātika romānā “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”

Latvijā lielākā daļa cilvēku nav pazīstami ar Korejas kultūru un tās valodu, teksts ir jācenšas pielāgot tā, lai tas būtu viegli saprotams un uztverams nezinot dažādus Korejas kultūras un valodas aspektus. Korejas un Latvijas kultūras un valodas ir ļoti atšķirīgas, tas tulkošanai var būt liels izaicinājums. Tulkošanai jābūt uzmanīgam arī ar literatūras izvēli. Literatūra, ar kuru Latvijas lasītāji nespēs simpatizēt un kurā nav iespējams atrast līdzības ar Latviju un tās kultūru, ir pārāk sarežģīts materiāls gan tulkošanai gan lasīšanai. Darba ietvaros tika izvēlēts romāns, kurā aprakstītas vispārīgas lietas par sievietes dzīvi, kā arī iezīmēta diskriminācija, ar kādu tai savā dzīvē nākas saskarties. Pasaulē šis jautājums vēl aizvien ir aktuāls un jebkurš šī stāsta galveno domu spēs uztvert, neskatoties uz dažādām atšķirībām, kas pastāv starp valodām un kultūrām.

Iepriekšējās nodaļās apskatītās problēmas ir ne tikai galvenās, kas parādās tulkojot no korejiešu valodas un latviešu valodu šajā romānā, bet arī vispārīgi tulkojot tekstus no korejiešu uz latviešu valodu. Lai skaidrāk izprastu dažādu problēmu sarežģītību un nozīmīgumu, vajadzētu pievērsties tiešiem piemēriem no šī romāna pirmās nodaļas “2015. gada rudens” un apskatīt dažādas vietas, kas šķietami nav sarežģītas, tomēr sagādā problēmas, mēģinot tās tulkot latviešu valodā. Šī nodaļa ir vislabāk piemērota tulkošanai šī darba ietvaros, jo tajā tiek aprakstītas lietas, kas ir pazīstamas un saprotamas cilvēkiem dažādās pasaules malās, kā arī lietas, kas ir specifiskas Korejai un tās kultūrai. Turpmākajā darba daļā tiks skaidrots, kā vislabāk teikumus tulkot un atveidot, lai tie būtu viegli uztverami lasītājiem ar dažādu izpratni par šo Āzijas valsti.

Nodaļas “2015. gada rudens” gala tulkojums darba procesā tika veidots un pārveidots, uzklusot dažādu lasītāju viedokļus. Tika ņemti vērā ieteikumi, lai lasītājiem, kas nav pazīstami ar Korejas kultūru un valodu, šis nodaļa būtu saprotama un uztverama. Tāpēc, ka maģistra darba autore ir pazīstama ar Koreju, tās valodu un kultūru, kā arī ar tulkojamo darbu oriģinālvalodā, autorei pašai ir grūti izvērtēt, cik viegli lasāms un uztverams ir tulkojums bez priekšzināšanām. Lasītāju viedoklis bija svarīgs, jo latviešu valodā vēl nav tulkots un publicēts neviens darbs, un nav arī lasītāju atsauksmju, pēc kurām varētu vadīties. Pateicoties lasītājiem, tika izvērtēti dažādi ieteikumi, kas tekstu padarīja labāk uztveramu.

Lai skaidrāk izvērtētu dažādas problēmas teikumus, pāris sarežģītākie teikumi tika iedoti tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem, kuru valodas līmenis ir līdzīgs maģistra darba

autores valodas līmenim. Diemžēl, Latvijā vēl nav pietiekami daudz cilvēku, kas šādā līmenī varētu tulkot darbus no korejiešu valodas, tāpēc arī nav iespējams veikt pilnīgu pētījumu. Cilvēki, kas sniedza savu viedokli par dažādiem teikumiem un labāko veidu kā tos iztulkot, bija četri. Trīs no valodas zinātajiem valodu apguva Latvijas Universitātē un viens pašmācībā. Valodas apguves ilgums atšķīrās, tie bija 4, 10, 3 un 5-6 gadi. Teikumi, kurus iztulkoja pieaicinātie cilvēki netika mainīti vai pārveidoti. Papildus jautājumiem par dažādiem teikumiem, tika uzdots jautājums: Kas, tavuprāt, sagādā vislielākās grūtības tulkojot tekstus no korejiešu valodas un latviešu valodu? Uz ko atbildēja šādi:

1) Lai varētu pilnvērtīgi tulkot tekstus no korejiešu valodas uz latviešu valodu, ir nepieciešams plašs vārdu krājums kā arī frazeoloģismu, slenga, dialektu, žargonu, aizguvumu utt. zināšanas abās valodās. Svarīgi ir pārzināt gramatiku, un gramatisko struktūru pielietojumu abās valodās. Latviešu valodā jāprot lietot pieturzīmes, korejiešu valodā jāprot atpazīt gramatiskās struktūras, kas dabiski ieplūst teikumos un dažādās teikuma daļās. Pat, ja ir zināšanas, ir jāveic plašs dažādu tulkošanas palīg līdzekļu pielietojums un skaidrojošas vārdnīcas. Vissvarīgākais pat par valodas lietpratību ir Korejas kultūras un Latviešu kultūras dziļa iepazīšana. Valodas ļoti balstās uz kultūru, tāpēc, lai izskaidrotu vienkāršas lietas, ir jāspēj atrast analogu pretējā kultūrā, ja tāda nav, tad ir jāzina, kas tas tāds, kāpēc, kur un kā, lai varētu to detalizēti izskaidrot. Un vēl pa virsu visam ir nepieciešama valodas izjūta, intuīcija jeb *감 (gam)*, kas palīdz izprast to, kādā manierē vai emociju bāzē ir domāts izteikums, teksts.

2) Vislielākās grūtības parasti sagādā dažādi kulturālie fenomenī, kam nav tiešu tulkojumu. Bieži vien tos vai aptuveni jāiztulko, vai vienkārši jāpārnes uz latviešu valodu. Bet jebkurā gadījumā ir nepieciešami papildus skaidrojumi. Vēl grūtības sagādā teikumu struktūra, kas ir diezgan atšķirīga no latviešu valodas - ļoti gari teikumi, teikuma beigas korejiešu val., detaļas, kas jāliek, kā vairāki palīg teikumi utt. Problēmas sagādā arī vietniekvārdu izlaišana korejiešu val., jo latviešu val. ir ļoti svarīgi zināt tā cilvēka dzimumu par kuru tiek runāts.

3) Latviešu valodā ir daudz mazāks un vienkāršāks vārdu krājums, tāpēc, tulkojot no korejiešu valodas sinonīmus un dažādas vārdu formas, var gadīties atkārtoties. Tāpat korejiešiem ir raksturīgi ļoti gari teikumi un ļoti specifiski, tikai viņu valodā eksistējoši vārdi, tāpēc tulkojot ir nepieciešams kārtīgi izvērtēt kā labāk atrast ekvivalentus.

7.1 Vietniekvārdi un uzrunas

Latviešu valodā nav dažādas gramatiskās formas, kas paredzētas, lai izrādītu cieņu pret kādu vai, lai parādītu cilvēka stāvokli sabiedrībā, tādēļ tulkojumā nevar pilnībā parādīt runātāja

attieksmi, kas veidojas nomainot uzrunas veidus un pieklājības formas, un vecuma starpību, ko var noprast pēc formalitātes, kas tiek izmantota korejiešu valodā. Korejiešu valodā, atkarībā no pieklājības formām, kādas tiek izmantotas, var noprast cilvēku savstarpējās attiecības, vecuma atšķirības un cilvēka stāvokli sabiedrībā. To var parādīt ar teikuma nobeigumiem, uzrunām un izmantotajiem vārdiem, neizmantojot papildus skaidrojumus. Latviešu valodā, to nevar novērot, tāpēc ir vajadzīgas plašākas piebildes un skaidrojumi, kas norāda uz dažādu attiecību statusu, vecuma atšķirībām vai stāvokli sabiedrībā.

Lielu problēmu tulkojot, sagādā dažādi vietniekvārdi un uzrunas. Kā jau iepriekš minēts, korejiešu valodā ir smalki izstrādāti dažādi vārdi, kas norāda uz dažādiem ģimenes locekļiem, kā arī tie ir vairāki. Bieži vien, viens vārds var tik izmantots dažādās situācijās.⁷⁰

• **당신 뭐야, 꼭 장모님 같아. (*dangsin mvo kkg dzangmonim gata.*)**

Šajā teikumā tiek izmantots vārds *dangsin* 당신⁷¹, ar kura izmantošanu ir jābūt ļoti uzmanīgiem, parasti iesaka izvairīties no šī vārda lietojuma, tikai tāpēc, ka šajā situācijā saruna notiek starp laulātajiem, kura starpā nav nekādu saspīlējumu vai negatīvu jūtu, var pieņemt, ka šis vārds tiek izmantot jaukā noskaņā. Lai saprastu šī vārda pareizo nozīmi, ir kārtīgi jāizvērtē sarunas atmosfēra un attiecību stāvoklis. *Dzangmonim* 장모님 ir veids, kā adresēt sievasmāti, bet šajā gadījumā šī vārda izmantošana burtiski var likties nedabīga. 꼭 당신의 어머니님 같아 (*kkok dangsini omonim gata*) būtu burtiski “tieši tāpat kā tava mamma”, bet tāpēc, ka korejiešu valodā ir smalki izstrādāti dažādu ģimenes locekļu tituli, kuri var būt arī vairāki. Tāpēc nav neierasti teikt “izklausies tieši tāpat kā sievasmāte” sarunā ar sievu.

Veids, kā labāk iztulkot: ““Mīļā, kas ar tevi? Tu izklausies tieši tāpat kā sava mamma.”

• **이제 홀잡바 하나씩 들고 다녀, 정 서바앙. 아침 저녁으로 쌀쌀해. (*odze hotdzamba hanassig dulgo danjo, dzong sobaang. Ačim dzonjoguro ssalssalhe.*)**

Ar vārdu *sobaang* 서바앙 var rasties problēmas. Ja nezina, ka vārda pareizā forma ir 서방, tad formai, kas atrodama teikumā nav iespējams atrast tulkojumu. 서방 (*sobang*) var būt ar nozīmi “vīrs/mīļais” vai “kāda vīrs”, tāpēc šajā gadījumā ir kārtīgi jāizvērtē situācija un pareizā vārda interpretācija. Bieži vien vārda beigās pievieno zilbi 앙 (*ang*), lai padarītu vārdus “mīlīgākus” jeb veidotu deminutīva formas.

Konkrētais teikums tika iedots tulkošanai citiem valodas pratējiem un tulkojumi atšķīrās:

⁷⁰ Skat. 27, 28, 29.lpp.

⁷¹ Skat. 27.lpp.

1) Mīļais vīrs Džong, tagad ņem līdzī vīsmaz vējjaku. Rīti un vakari ir vēsi.

2) Znot, no rītiem un vakaros ir diezgan vēss, tāpēc iesaku vienmēr nēsāt līdzī vējjaku gadījumam.

3) Tagad ņem līdzī jaku, mīļais. No rīta un vakarā ir auksti.

4) Tagad katru reizi jāvelk džemperī, zinot. No rīta un vakaros ir vēsi.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Grūtības sagādā vārdi 서방 (*sobang*) un 홑잠바 (*hotdzamba*).

• Tā kā 서방 (*sobang*) ir viens no veidiem kā sieva var uzrunāt vīru, tad to var vienkārši burtiski pārtulkot. Diemžēl, tāds tulkojums var izklausīties dīvaini/neveikli. Šajā gadījumā atkarībā no konteksta un tā, cik brīvas ir tulka/tulkotāja rokas, var pievienot vārdus mīļais (mīļais vīr), vai izmantot deminutīvu formu (vīriņ), vai izlaist titulu 서방 (*sobang*) pilnībā.

• 홑잠바 (*hotdzamba*), būt vējjaka ar tikai vienu auduma kārtu, bet man neliekas, ka šī detaļa ir tik būtiska, lai sarežģītu tulkojumu (izņemot ja šī detaļa ir svarīga, kā, piemēram, akadēmiskā kontekstā).

2) Slengs jeb 서바양 (*sobaang*) ir deminutīva versija vārdam 서방님 (*sobangnim*) vīrs jeb laulātais draugs. To var iztulkot tikai zinot, cik liela nozīme ir slengam ikdienas sarunās.

3) Problēmas šeit sagādāja uzruna vīram.

4) Džong *sobang* 정 서바양 - tā vīramātes sauc znotus. Latviski sakot "znot Džeong", neskan korekti, tādēļ labāk uzvārdu nelietot.

Šajā teikumā var redzēt, ka varianti atšķiras un ir bijušas grūtības saprast, kas īsti ir domāts ar vārdu 서바양 (*sobaang*), kura pareizai izpratnei bija jāveic padziļinātāka izpēte. Kā arī jāņem vērā konteksts, kādā šis teikums ir.

Veids, kā labāk iztulkot: "Znotiņ, neaizmirsti paņemt virsjaku. Rīti un vakari ir vēsi."

• 며칠 후 김지영 씨는 자신이 작년에 죽은 동아리 선배 차 승연이라고 말했다. (*mjočil hu Kim Džijong ssinun dzasini dzagnjone dzugun dongari sonbe Ča Sungjon irago malhetda.*)

Vārds 선배 (*sonbe*) tiek izmantots uzrunājot vai runājot pat kolēģi, pulciņa biedru, universitātes studentu, kas organizācijā vai noteiktajā vietā strādā vai piedalās ilgāk par tevi. Vārda izmantošana norāda uz to, ka persona ir noteiktajā jomā laika un zināšanu ziņā vairāk pieredzējusi par runātāju.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Pēc dažām dienām Džijonga Kima teica, ka viņa ir Sungjons Čans, viens no viņas pulciņa/kluba biedriem, kas miris pagājušajā gadā.

2) Pēc pāris dienām Kim Džijonga sevi uzskatīja par pagājušā gadā jau tajā saulē aizgājušo interešu nodarbību pulciņa līdzgaitnieku Ča Sungjonu.

3) Pēc dažām dienām Kima Džijonga teica, ka esot universitātes biedrībā iepazītā par viņu vecākā Ča Sungjona, kas sevi pagājušajā gadā nogalināja.

4) Dažas dienas vēlāk Kima Džijonga sevi sauca par Ča Singjonu - vecāku sievieti no pulciņa, kura nomira pagājušajā gadā.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Vārds 선배(*sonbe*) sagādā problēmas, jo latviešu valodā tam nav ekvivalenta. Kā arī šajā un iepriekšējajos teikumos nepievēršu uzmanību vārdam 씨 (*ssi*) (izlaižu). Cik saprotu, šie teikumi ir no grāmatas, un, ja šis tulkojums būtu paredzēts plašākai lasītāju auditorijai, tad tulkotajos teikumos es izlaistu arī galvenās varones uzvārdu, katru reizi, kad viņa tiek pieminēta. Man liekas, problemātiska nebūtu vārda 선배(*sonbe*) paskaidrošana (tā kā tam nav tulkojuma, vai jāizmanto transkripcija?), bet gan izvēlēties, kurus terminus būtu svarīgi paskaidrot un kurus būtu ieteicams izlaist.

2) Izteiciens 선배(*sonbe*) tā arī ir grūti izskaidrojama sociālā statusa uzruna, kura nav tik daudzās kultūrās raksturīga. Būtu jāveic skaidrojums par dažādām uzrunas formām un sociālā statusa norādītārvārdiem attiecībā pret runātāju vai to, kurš tiek pieminēts.

3) Šajā teikumā bija vairākas problēmas. Bez konteksta grūti saprast vai uztvēru teikumu pareizi. Te noteikti būtu vajadzīga vairāk informācija, lai pareizi iztulkotu. Vēl problēmas sagādāja vārdi 동아리 (*dongari*) un 선배(*sonbe*), kurus grūti pārnest uz latviešu valodu.

4) Vārdus 동아리 (*dongari*), 선배(*sonbe*) ir grūti precīzi tulkot latviski. Pirmo es iztulkoju kā pulciņu, bet otro kā vecāku sievieti.

Šajā piemērām spilgti var novērot problēmas, kas saistītas ar dzimuma noteikšanu, ja tas netiek skaidri paskaidrots. Tikai vēlāk tekstā paliek skaidrs Sungjonas Ča dzimums pateicoties dažādām detaļām no viņas dzīves.

Veids, kā labāk iztulkot: Pāris dienas vēlāk, Džijonga teica, ka viņa ir Sungjona Ča, kas, universitātes laikos, bija kalnā kāpšanas pulciņa vecākā un kura pagājušajā gadā gāja bojā.

• 같은 대학 같은 등산 동아리 선후배인 부부는 사실 대학시절에는 한 번도 얼굴을 본 적이 없다.

(*gatun dehaq gatun dungari sonhubein bubunun sasil dehaksidzolenun han bindo olgulul bondzogi obtda.*)

선후배 (*sonhube*) ir saliktenis. Šis vārds sastāv no iepriekš minētā 선배(*sonbe*) un vārda 후배 (*hube*), kas ir antonīms vārdam 선배(*sonbe*). Kopā šis saliktenis norāda uz attiecībām, kas veidojušās vienā darba, skolas vai pulciņa vidē, kurās viens ir jaunāks un viens ir vecāks. Šajā gadījumā bez šī vārda var iztikt un tulkojuma to neiesaistīt, jo tas nav būtiska šī teikuma daļa.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Lai gan šis precētais pāris apmeklēja to pašu augstskolu un to pašu kalnu kāpšanas klubu, augstskolas laikos viņi ne reizi nebija viens otru redzējuši.

2) Lai arī ir studējuši vienā universitātē un pēcāk satikušies kā kalna pastaigu kluba biedri, laulātais pāris studiju laikā viens otru nebija ne reizi satikuši.

3) Pārītis, kas mācījās vienā universitātē un bija biedri vienā universitātes kalnā kāpšanas biedrībā, patiesībā viens otru nerezis visas universitātes laikā nesatika.

4) Laulāto pāri, kas būtu nākuši no vienas universitātes un viena pulciņa, universitātes laikos nebija pat vienu reizi saticis.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) 선후배 (*sonhube*) sagādā problēmas ar tulkojumu. Tā kā es tagad pieeju šiem teikumiem kā literāriem tulkojumiem, es atļaujos vairāk mainīt teikuma gramatisko struktūru, un pat saturu (pat ja tas nozīmē izlaist (vai atsevišķi paskaidrot) tādus jēdzienus kā 선후배 (*sonhube*) vai burtiski netulkot teikumu, bet gan to pārfrāzēt (labskanībai). 선배(*sonbe*) /후배 (*hube*) jēdzieni, man liekas, ir viegli paskaidrojami, bet netulkojami.

2) 선후배인(*sonhubein*) saliktenis, kas sastāv no vārdiem 선배(*sonbe*), 후배 (*hube*), 인 (*in*) ir ļoti mūsdienīgs, bet tā pamats ir kultūra bāzēts, jau atkal izskaidrojot sociālo statusu un uzrunu atšķirības, vecuma atšķirības.

3) Problēmas šajā teikumā sagādāja 선후배 (*sonhube*), kas apzīmē seniora un juniora attiecības, kam latviešu valodā nav laba ekvivalenta.

4) Bez konteksta nevar noteikt, vai teikums ir precīzi izskaidrot, un 선후배 (*sonhube*) nav jēdziens, ko var veikli latviski izskaidrot.

Veids, kā labāk iztulkot: Lai gan viņi gāja vienā universitātē un vienā kalnā kāpšanas pulciņā, šis precētais pāris, universitātes laikos, nebija pat redzējuši viens otra sejas.

7.2 Skaņu atdarinošie vārdi

Visiem, skaņu simbolikas vārdiem teikumā ir blakus darbības vārds, kas jau norāda uz notiekošo, bet šie vārdi ir kā izteiksmes līdzekļi, kas pastiprina darbību, lai to vieglāk būtu iedomāties. Tāpēc labākais veids, kā parādīt šādus vārdu latviešu valodā, ir izmantojot dažādus tēlainus izteiksmes līdzekļus.

• 최근 육아로 지쳤는지 허공을 보며 정신을 놓거나 음악을 들으며 눈물을 똑똑 떨어뜨리기도했지만, 김지영 씨는 원래 밝고, 웃음이 많고, TV 개그 프로그램을 보면 곧 잘 따라 해 정대현 씨를 웃기 곤했다. (*čoeɡun jugaro dzičjotnun dzi hogongul bomjo dzongsinul nohgona umagul dulumjo ttukttuk ttolo tturigidohetdziman, Kim Džijong ssi nun vonrebalkgo, usumi manhgo, TV gegu puroguremul bomjon dzal ttara he Džong Dehjon ssirul utgi gonhetda.*)

눈물을 똑똑 떨어뜨리다. (*nunmurul ttukttuk ttorotturia.*) “Asaras *ttukttuk* birst.” Šajā teikuma daļā jau ir darbības vārds 떨어뜨리다 (*ttorotturia*), kas norāda uz asaru biršanu/ krišanu, bet pievienojot 똑똑 (*ttukttuk*), situācija tik pastiprināta un padarīta vairāk dramatiskā. 똑똑 (*ttukttuk*) norāda uz skaņu, ko rada lāses birstot.

Veids, kā labāk iztulkot: Kopš viņa sāka audzināt bērnu, noguruma dēļ, viņa mēdz skatīties tukšumā kā pazaudējusi prātu, vai klausoties mūziku, sāka liet gaužas asaras. Džijonga sākotnēji bija gaišs cilvēks, kas daudz smaidīja. Televizorā, skatoties komēdiju šovus, viņai labi sanāca atveidot notiekošo, liekot Dehjonam smieties līdz pagurumam.

• 김지영 씨는 아기처럼 혀를 살짝 내밀고 몇 번 입맛을 쩍쩍 다시다가 잠 들었다. (*Kim Džijong ssinun agičorom hjorul calccak nemilgo mjot bon ibmasul copcop dasidaga dzam dulotda.*)

Vārds 쩍쩍 (*copcop*) norāda uz čāpstināšanās, mēles klikšķināšanas un irbulīšu nolaizīšanas skaņām.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Džijonga Kima, izbāžot savu mēli kā mazulis un dažas reizes gardi nočāpstinoties, iegrīma miegā.

2) Kā mazs bērns Kim Džijonga, izkārusi mēli, pāris reizes nedaudz to pakustināja, nolaizot lūpas, un tad jau atkal aizmīga.

3) Kima Džijonga, līdzīgi mazam bērnam, nedaudz izbāza mēli un pāris reizes pačāpstinājusi, aizmīga.

4) Kima Džijonga kā bērns nedaudz izbāza mēli un, pāris reizes nočāpstinot lūpas, aizmīga.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Vārdi 입맛을 껌껌 다시다 (*ibmasul copcop dasida*) šeit sagādā grūtības. Es piemeklētu ekvivalentu vai paskaidrotu teikumā notiekošo pēc iespējas labāk, bet nemēģinātu paskaidrot pašu vārdu 껌껌 (*copcop*) un to, ka tas ir onomatopeja, izņemot situācijas, kad šīs detaļas ir būtiskas. Šī vārda paskaidrošana var būt sarežģīta, ja to mēģina apskaidrot no lingvistikas puses, bet, pielīdzinot to kādiem latviešu izsaukmes vārdiem (vau un ņau), tos var diezgan vienkārši padarīt lasītājam/klausītājam saprotamus.

2) Šajā teikumā ir izmantots frazeoloģisms 입맛을 껌껌 다시다 (*ibmasul copcop dasida*), kuru nedrīkst pārtulkot tiešā tekstā, bet jātulko frāzes nozīme kā frazeoloģismam. Jebkura valodā ir frazeoloģismi un tie ir jāpieņem kā valodas organiska sastāvdaļa, tam nav atsevišķa skaidrojuma, tā vienkārši ir.

3) Šis teikums nebija grūti uztverams, taču grūtības sagādāja teikuma pēdējā daļa, kur jāpaskaidro skaņa, ko taisīja ar lūpām vai muti.

4) Latviski burtiski netulkojas 껌껌 (*copcop*). Tādēļ jāizmanto vārds čāpstināt.

Veids, kā labāk iztulkot: Tā kā mazs bērns, Džijonga izbāza mēli un pāris reizes nočāpstinājās.

• 너, 아직도 내가 한여름에 덜덜 떨면서 고백하던 스무 살 차 승연으로 보이는거야? (*no, adzikdo nega hanjorume doldol ttolmjonso gobekhadon cumu sal Ča Sungjon uro boinungoja?*)

덜덜 떨면서 (*doldol ttolmjonso*) “*doldol trīcot*” 떨다 (*ttolda*) jau ir darbības vārds ar nozīmi “trīcēt/ kratīties” un vārdam 덜덜 (*doldol*) nozīme ir “trīcēt/ drebēt no aukstuma vai bailēm” un šis vārds ataino gan skaņu gan kustību.

Veids, kā labāk iztulkot: ““Vai tavās acīs es vēl izskatos pēc 20 gadīgās Sungjonas, kura tev kādā vasarā, bailēs trīcot, atzinās mīlestībā?”

• 좋다고, 좋아한다고, 땀을뻘뻘 흘리면서, 입술을 바들바들 떨면서, 말도 더듬으면서, 정대현 씨가 난감 한 표정을 짓자 차승연 씨는 곧바로 마음을 접었다. (*dzohdago, dzohahandago, ttumul ppolppol holrimjonso, ibsulul badul ttolmjonso, maldo dodumumjonso, Džong Dehjon ssiga nangam han pjodzongul dzitdza Ča Sungjon ssinun gotbaro maumul dzobotda.*)

땀을뻘뻘 흘리면서 “sviedriem *polppol* tekot”. 뻘뻘 (*polppol*) norāda uz procesu, kad tiek pārmērīgi svīsts. 바들바들 (*badulbadul*) ir tāda pati nozīme kā, 덜덜 (*doldol*) “trīcēt/ drebēt no aukstuma vai bailēm” bet šis vārds norāda uz darbību/ procesu kā šī trīcēšana notiek. 입술을

바들바들 떨어 (ibsurul badulbadul ttolmjonso) “lūpām badulbadul trīcot”, arī šeit jau ir darbības vārds 떨어 (ttolda) “trīcēt/ kratīties”, kam ir tāda pat nozīme kā 바들바들 (badulbadul).

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Rītošiem sviedriem, trīcošām lūpām un balsī Ča Sungjona atzīstoties teica: "Patīkat, Jūs man ļoti patīkat". Bet, redzot Džong Daehjona neveiklo sejas izteiksmi, Ča Sungjona atmeta cerības.

2) "Labi, man patīk!", sviedriem tekot, lūpām trīcot, viņa stostījās. Kad Džongs Dehjons savilka seju neērtā izteiksmē, Ča Sungjona uzreiz padevās.

3) "Tu man patīc, es saku, ka tu man patīc," Ča Sungjona teica, sviedriem pilot, lūpām trīcot, vārdus stotot. Kad Džonga Dehjona sejā parādījās neveikla sejas izteiksme, Ča Singjona uzreiz padevās.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Šajā teikuma ir izmantota tiešā runa, bet korejiešu valoda nav tādu gramatikas pieturzīmju likumu, lai to atdalītu, izceļot no pārējā teksta. Vēl ir izmantota onomatopeja, biežāk onomatopoēze ir dabas vai citu neverbālu skaņu atdarinoši vārdi, kurus grūti izskaidrot, bet tos ikviens var iztēloties vai iedomāties.

2) Šeit problēmas atkal sagādāja konteksta trūkums, tāpēc neesmu pārliccināta vai uztvēru teikumu pareizi.

3) 뽀뽀 흘리면서 (ttamul ppolppol holrimjonso), 입술을 바들바들 떨어 (ibsulul badul ttolmjonso), 말도 더듬으면서 (maldo dodumumjonso) ir nedaudz grūti iztulkot precīzi, taču šos vārdu savienojumus var aizstāt ar vārdiem pilot, lūpām trīcot, stototies. Latviešu valodā parasti nelieto tādus vārdus, kas izsaka skaņas vai kustības, tāpēc ir jālieto darbības vārdi, kas šīs skaņas vai kustības jau iekļauj savā nozīmē.

Veids, kā labāk iztulkot: Dehjonam prātā ienāca brīdis, kad, kamēr Sungjona no uztraukuma, pārmērīgi svīstot, ar trīcošām lūpām un raustot valodu teica, “Tu man patīc, tu man ļoti patīc.”, Dehjons tikmēr stāvēja ar apjukušu sejas grimasi.

• 그리고는 또박또박 운동장을 가로질러 사라졌다. (*guroronun ttobakttobak undongdzangul garodzilro saradzjotda.*)

Vārds 또박또박 (ttobakttobak) atdarina soļu skaņas. Šis vārds var tikt izmantot arī ar nozīmi “skaidrs/kārtīgs”, kad runā par rokrakstu vai cilvēku, kas ierodas laikā, maksā rēķinus

laikā. Kā arī apzīmē skaidru runas veidu. Šajā gadījumā var arī iztikt bez šī vārda, jo tā izmantošana teikumā radītu tikai neskaidrības.

Veids, kā labāk iztulkot: Un viņa uzreiz aizgāja no stadiona.

• 에휴, 짜식, 정대현 씨는 머리카락이 다 빠져서는 것처럼 두피가 찌릿찌릿 했다. (*ehju, ccasig, Džong Dehjon ssinun morikaraki da ppiccuksunun gotčorom dupiga cirircirithetda.*)

Vārds 찰릿찰릿 (*cirircirit*) apzīmē pulsējošu sāpju sajūtu vai tirpas. Izmanto runājot arī par elektrizēšanos un sajūtu, kad kut. 머리카락이 다 빠져서는 것처럼 두피가 찰릿찰릿 했다. (*morikaraki da ppiccuksunun gotčorom dupiga cirircirithetda.*) “Mati sabozās tā, it kā galvas ādā būtu tirpšanas sajūta.”

Veids, kā labāk iztulkot: “Ak, nelietis!” Dehjonam sacēlās visi mati uz galvas un pārskrēja tirpas.

• 다음 날 아침, 관자놀이를 꼭꼭 누르며 일어난 김지영 씨는 전날 밤 일을 전혀 기억하지 못하는 눈치있다. (*daum nal ačim, goadzanorirul kkugkkug nurumjo ironan Kim Džijong ssinun dzonal bam irul dzonhjo giokhadzi mothanun nunči itda.*)

Vārds 꼭꼭 (*kkugkkug*) apzīmē veidu. Šis vārds šajā gadījumā darbība tiek veikta stingri un bez pauzēm. Izmanto arī kā īpašības vārdu, lai apzīmētu, ka lieta vai lietas ir cieši kopā vai kaut kur piespiestas.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Nākošajā rītā pamodusies, nepārtraukti masējot deniņus, Kim Džijonga neatcerējās ne mazāko fragmentu no pagājušās nakts notikumiem.

2) Nākamās dienas rītā, Kima Džijonga pamodās, spiežot stipri uz deniņiem, un viņai bija sajūta, ka pilnībā neatceras to, kas notika vakar vakarā.

3) Nākamajā rītā Kima Džijonga pamodās, ar pirkstiem spiežot sev deniņus. Šķiet, viņa neatcerējās neko no iepriekšējā naktī notikušā.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) 꼭꼭 (*kkugkkug*) jau atkal ir skaidrojošais vārds, šoreiz kustībām (nepārtraucot, konstanti, neatstājot tukšumus u.c.) 눈치 (*nunči*) arī ir vārds, skaidro sociālo kompetenci jeb prasmi apjaust situāciju. Teikuma struktūra korejiešu valodā ir ļoti pateicīga tulkojot uz latviešu valodu, jo latviešu valodas divdabja teiciens, ļauj pietuvoties korejiešu valodas teikuma struktūrai.

2) Šajā teikumā izmantots vārds 눈치 (*nunči*), kam latviešu valodā nav tieša tulkojuma, tāpēc tika izmantots vārds sajūta, kas aptuveni to paskaidro.

3) 관자놀이를 꼭꼭 누르며 (*goadzanorirul kkugkkug nurumjo*) grūti iztulkot, atkal darbības attēlošanas vārda dēļ un arī tāpēc, ka latviski tādu teicienu īsti nelieto ("spiežot deniņus" vietā vairāk lieto "masējot deniņus"), un teikums ir jāpārveido divos teikumos, lai latviski iznāktu skaidri saprotams.

Veids, kā labāk iztulkot: Nākamajā rītā, Džijonga piespiedusi pirkstus pie deniņiem, tos masēja un varēja noprast, ka viņa neatceras iepriekšējā vakara notikumus.

7.3 Kultūras aspekti romānā

• 김지영 씨는 우리 나이로 서른네살이다.⁷² (*Kim Džijong ssinun uri nairo sorunnesalida.*)

Džijonga Kima ir dzimusi 1982. gadā, tāpēc 2015. gadā viņai vajadzētu būt 33 gadi. Tomēr Korejā vecums un gadi tiek skaitīti nedaudz savādāk nekā tas ir pieņemts Rietumu valstīs. Kad bērns piedzimts, tiek ņemts vērā laiks, ko bērns ir pavadījis mātes vēderā, tāpēc piedzimstot viņš jau ir gadu vecs. Rietumu kultūrās ir pieņemts skaitīt to, cik ilgi tu esi dzīvojis, Korejas kultūrā skaita to, cik gadus tu esi piedzīvojis. Tāpēc arī 1. janvārī visi paliek par gadu vecāki. Ja tu esi dzimis decembrī, tad piedzimstot tev jau ir viens gads un 1. janvārī tev paliek 2 gadi. Šī iemesla dēļ, Korejiešu vecums var atšķirties par vienu vai diviem gadiem no vispārpieņemtā vecuma. Dzimšanas dienās netiek mainīts vecums.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Misis Džijonga Kima ir trīsdesmit četrus gadus veca pēc korejiešu gadu skaitīšanas sistēmas. (Un tad piedāvātu paskaidrojumu, bet tulkojums un paskaidrojums atšķirtos, atkarībā no tā vai tas ir mutisks vai rakstisks/literārs tulkojums)

2) Kim Džijong pēc korejiešu vecuma skaitīšanas sistēmas ir 34 gadus veca.

3) Kima Džijonga pēc mūsu vecuma sistēmas* ir 34 gadus veca.

*korejiešu vecuma sistēma atšķiras no internacionālās.

4) Kima Džijonga ir 34 gadus veca pēc korejiešu gadiem*.

*32-33 gadus veca starptautiskajā vecumā.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

⁷²우리 나이로 - Pēc mūsu vecuma. 서른네 - 34

1) Šajā teikumā izmantotā vecuma mērīšanas sistēma, ko izmanto korejieši un kura atšķiras no Latvijā izmantotās, neatļauj teikumu vienkārši pārtulkot burtiski. Šo situāciju es risinātu dažādi, atkarībā vai tas ir mutisks vai rakstisks tulkojums, vai mans laiks ir stipri ierobežots, cik svarīga ir šī informācija attiecīgajā kontekstā, un cik daudz klausītājs/lasītājs zina par Korejas kultūra. Ja šī informācija nav tik svarīga vai ir tikai maza detaļa pieminēta sarunā, es pateiktu šīs sievietes aptuveno vecumu (~33gadi). Ja šī detaļa ir svarīga, vai tulks/tulkotājs vēlas paskaidrot to sīkāk, tad papildus (vai atsaucēs) var pievienot paskaidrojumu, netulkojot terminu *우리 나이로* burtiski. Ja tulks/tulkotājs ir gatavs garām debatēm par kolektīvismu un vārda *우리* pielietojumu korejiešu valodā, kā arī ja konkrētais konteksts pieprasa šādu paskaidrojumu (piemēram, akadēmiska līmeņa darbos), tad es pievienotu burtisku tulkojumu un sīkāku aprakstu.

2) Grūtības sagādāja neizlaist *우리 나이로*. Tā ir Korejas kultūras īpatnība, kuru ir grūti iztulkot un var to palaist garām, ja nav bijusi cieša kultūras iepazīšana. Teorētiski to varētu izlaist un tulkot - Kim Džijonga ir 34 gadus veca, bet es izskaidrotu cilvēkiem, kā Korejā tiek skaitīts cilvēka vecums, kad bērnam piedzimstot jau ir viens gads un visiem cilvēkiem vecums mainās ar jaunu kalendāro gadu.

3) Grūtības sagādāja vārda pārvešana no korejiešu uz latviešu val., to darīju pēc sev ierastās sistēmas, bet citi tulki to varbūt darītu citādāk. Ar zvaigznīti atzīmēju un paskaidroju frāzi "mūsu vecuma sistēma", šo manuprāt ir svarīgi tālāk paskaidrot vai nu zemsvītras piezīmēs vai piezīmēs grāmatas aizmugurē

4) Pirmkārt, transkripcija, lai attēlotu vārdu "Kima Džijonga". Otrkārt, paskaidrot, kas ir korejiešu vecums un kādēļ viņi ir gadu vecāki nekā viņu vienaudži no citām valstīm.

Veids, kā labāk iztulkot: Džijonga Kima ir 33 gadus veca sieviete.

• **세 살 많은 남편 정대현 씨, 딸 정지원 양과 서울 번두리의 한 대단지 아파트 24 평형에 전세로 거주한다. (*se sal manhun nampjon Džong Dehjon ssi, ttal Džong Dživon janggva soul bjomdurij han dedandzi apatu 24 pjonghjonge dzonsero godzuhanda.*)**

평 ir tradicionālā mērvienība 1 평 ir 3,3058 m² un 24 평아파트 (*pyong apat*) ir dzīvokļa tips, kas kvadrātmetros ir aptuveni 80m².

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Vīrs Dehojns Džongs, kurš ir trīs gadus vecāks (par sievu?, neesmu droša par kontekstu), dzīvo kopā ar savu meitu Dživonu Džongu 24 pjongus lielā dzīvoklī, kurš atrodas lielā dzīvokļu kompleksā Seulas priekšpilsētā.

2) Viņa dzīvo 24 stāvā īrētā dzīvoklī daudzstāvu dzīvojamo ēku kompleksā Seulas pilsētas nomalē kopā ar savu vīru Džong Dēhjonu, kurš ir trīs gadus vecāks kā viņa un savu meitu Džong Dživonu.

3) Trīs gadus vecākais vīrs Džongs Dehjuns, meita Džonga Dživona visi kopā dzīvoja 24 pjong* lielā dzīvoklī Seulas tuvumā.

*pjong ir mērvienība, ko izmanto Korejā, kad runā par dzīvokļa izmēriem

4) Vīrs Džongs Dehjuns, kurš ir par trīs gadiem vecāks, un meita Džonga Dživona dzīvo Seulas nomalē, 24 kvadrātpēdu (2,23 kvadrātmetru) plašā īrētā dzīvoklī.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Grūtības sagādāja konteksta trūkums, jo ne katrā fragmentā var skaidri saprast, kas ir stāstītājs un kas ir runātājs. Tāpat tulkošanu sarežģīja vārdi 양 (*jang*), 평 (*pjong*), un 전세 (*dzonse*). Šīs problēmas es risinātu dažādi atkarībā no situācijas. 양 (*jang*) var tikt iztulkots kā jaunkundze, kas nozīmē neprecēta sieviete, bet latviešu valodā aizvien mazāk un mazāk tiek pielietots šis vārds, tādēļ tā lietojums liekas neveikls. 평 (*pjong*) es netulkotu, un apskaidrotu atsaucēs, vai arī mutiskā sarunā paskaidrotu, cik tas apmēram ir kvadrātmetros (ja šī informācija ir nozīmīga). 전세 (*dzonse*) šeit būtu vissarežģītākais jēdziens, jo tam nav ekvivalenta latviešu valodā. Ja šis fakts nav svarīgs, tad to var izlaist. Ja šī informācija ir svarīga konkrētajā kontekstā, tad es šo terminu latviskotu (džonse) un iepazīstinātu ar to lasītājus/klausītājus.

2) Teikuma struktūra latviešu valodā ir citādākas. Šajā teikumā ir izmantoti vārdi, kuri nāk no ķīniešu valodas un tiem var būt dažāda nozīme atkarībā no situācijas, kurā to pielieto, latviešu valodā tos sauc arī par homonīmiem. Korejiešu valodā ir svarīgi ķīniešu hieroglifu nozīme, kas zem šī vārda slēpjas. Parādās arī jautājums, kāpēc vīra vecums ir svarīgs, tā arī kultūras lieta, kas jāizskaidro. Šīs situācijas varētu risināt ar dzīvokļu kompleksa piemēru attēla formā, vai skaidrojumu. Vajadzētu paskaidrot, kāpēc vīra vecums ir svarīgs, jo tas maina uzrunas un manierismu ģimenes attiecībās.

3) Šo teikumu ir diezgan grūti labi pārtulkot latviešu valodā. Vislielākās grūtības sagādā dzīvokļa izmēra tulkojums, ko vajadzētu sīkāk paskaidrot zemsvītras piezīmē vai piezīmēs grāmatas beigās.

4) Problēmas sagādāja vārdu krājums, transkripcija, kā arī mērvienības.

Veids, kā labāk iztulkot: Ar savu vīru Dehjonu Džongu, kas ir trīs gadus vecāks, un meitu Džiuonu Džongu, viņi dzīvo 80m² dzīvoklī, kas atrodas dzīvokļu kompleksā Seulas nomalē..

• 정대현 씨가 정확하게 날짜를 기억하는 이유는 그날이 백로였기 때문이다. (*Džong Dehjon ssiga dzonghvakhage nalcarul giokhanun ijunun gunali begrojotgi ttemunida.*)

Korejā Baltā gārņa diena ir mēness kalendāra astotajā mēnesī. Katru gadu šīs dienas datums mainās, bet parasti tas ir starp 23. augustu un 22. septembri. Ir novērots, ka ap šo laiku temperatūra sāk kristies un veidojas rasa. Šī diena parasti ir pēc lietuss sezonas un debesis sāk skaidroties. Ir novērots, ka ap šo laiku bezdelīgas sāk taisīties uz dienvidiem un citi putni sāk vākt ēdienu ziemai. Tāpēc, ka Latvijas kultūrā nav šādas dienas, labāk to paskaidrot zemsvītras piezīmē.

Šis teikums tika iedots tulkošanai citiem korejiešu valodas pratējiem. Teikumi tika iztulkoti šādi:

1) Dehjons Džangs atcerējās konkrēto datumu gaiši un skaidri, jo tajā pašā dienā iekrita Bekro/Bengno.

2) Iemesls kāpēc Džong Daehjons tik precīzi atceras datumu ir, jo tā bija baltā gārņa diena, ko senie korejieši uzskatīja par rudens sākumu.

3) Iemesls kāpēc Džongs Dehjons precīzi atcerējās datumu bija tāpēc, ka tā diena bija bengno*, diena kad sākas rudens.

*Korejā gads sadalīts 24 iedaļās

4) Iemesls, kāpēc Džongs Dehjons precīzi atcerējās datumu -- todien bija gārņu diena.

Komentāri, no korejiešu valodas pratējiem, par problēmu, kas rodas tulkojot šo teikumu:

1) Šī teikuma tulkošanu apgrūtināja vārds 백로 (*begro*). Vislabākais risinājums ir vārdu transkribēt latviski (Bekro/Bengno, atkarībā no transkripcijas sistēmas) un piedāvāt paskaidrojumu atsaucēs. Domāju, nekas īpašs neapgrūtinātu šī termina paskaidrojumu.

2) Baltais gārnis jeb 백로 (*begro*), šīs dienas pamatā ir seno korejiešu, tieši agrikultūras audzētāju gada sadalījums 24 gadalaikos un šī diena ir 15 gadalaiks, kas atzīmēja rudens sākumu un notika septembra sākumā. Lai šo varētu paskaidrot, ir nepieciešams atsevišķi izskaidrot šīs dienas nozīmi kultūrā, jo katrai tautai ir savi svētki un katriem svētkiem ir sava nozīme.

3) Šajā teikumā iekļauta diena, kas tika atzīmēta Korejā senāk, pēc lunārā kalendāra. Tur nepieciešams paskaidrojums, kas šī diena ir un kā darbojas lunārais kalendārs.

4) Vārdu 백로 (*begro*) nevar latviski iztulkot, jo tas ir specifisks vārds, kas saistās ar gadalaiku pārmaiņām (rudens iestāšanos). To var tulkot kā gārni, tāpēc es to iztulkoju kā gārņu diena.

Veids, kā labāk iztulkot: Dehjons tik precīzi atceras datumu, jo tā bija Baltā gārņa diena.

• 다음 날 아침, 관자놀이를 꺾꺾누르며 일어난 김지영 씨는 전날 밤 일을 전혀 기억하지 못하는 눈치있다. (*daum nal ačim, goadzanorirul kkugkkug nurumjo ironan Kim Džijong ssinun dzonal bam irul dzonhjo giokhadzi mothanun nunči itda.*)

Vārds 눈치 (*nunči*) nav tulkojams. Šis vārds apzīmē nojautu, spēju saprast situāciju bez skaidrojuma. Tā ir spēja izvērtēt cilvēku emocijas un garstāvokli atrodoties viņiem blakus. 눈치 (*nunči*) var pielīdzināt emocionālai inteliģencei.

Veids, kā labāk iztulkot: Nākamajā rītā, Džijonga piespiedusi pirkstus pie deniņiem, tos masēja un varēja noprast, ka viņa neatceras iepriekšējā vakara notikumus.⁷³

• 평소에는 쓰지도 않는 귀여운 이모티콘을 잔뜩 섞어 메시지를 보내기도했고, 분명 김지영 씨의 솜씨도 취향도 아닌 사골국이나 잡채 같은 음식을 만들기도했다. (*pjongsoenun ssudzido anhnun gvijoun imotikonul dzanttuk soko mesodzirul bonegidohetgo, bunmjong Kim Džijong ssii somssido čvihjangdo anin sagolgugina dzabče gatun umsigul mandulgidohetda.*)

Šajā gadījumā, kad ēdieni ir divi un tie nav sarežģīti, ir iespējams nosaukt to produktus, kas galvenokārt tiek izmatoti šajā ēdienā. Latviešu valodā parasti ēdieni tiek nosaukti pēc to galvenajām sastāvdaļām, piemēram, kartupeļi ar maltās gaļas mērci, biešu zupa. Šādi ir aptuveni skaidrs, kas šajā ēdienā ir un kā tas varētu garšot. Šāda ēdiena atveide lasītājiem padara vieglāku izpratni un skaidrību par to, kas šis ēdiens ir.

Veids, kā labāk iztulkot: Viņa sūtīja īsziņas izmantojot mīlīgas emocijzīmes, kuras nekad nav izmantojusi, un gatavoja tādus ēdienus kā liellopa kājas kaula zupu un ceptas stikla nūdeles ar dārzeņiem, kas nav ne Džijongas specialitāte, ne viņai tie garšo..

• 다음 날, 김지영 씨와 정대현 씨의 어머니는 아침부터 저녁까지 전을 부치고, 튀김을 튀기고, 갈비를 찌고, 송편을 빚고, 중간중간 밥을 차렸다. (*daum nal, Kim Džijong ssioa Džong Dehjon ssii omoninun ačimbuto dzonjokkkadzi dzonul bučigo, tvigimul tvigo, galbirul cigo, songpjonul bitgo, dzunggandzungen bapul čarjotda.*)

⁷³ Skat. arī 53 un 54.lpp.

Šajā gadījumā ēdiens ir īpašs. 송편 (*songpjon*) ir rīsu kūkas, kas ir pusmēness formā. Šis ēdiens tiek taisīts no 떡 (*ttok*)⁷⁴, kas tulkojumā ir “rīsu kūkas”, bet tās var būt dažādi pagatavotas. Tāpēc, ka ēdiens ir tik īpašs ar savām sastāvdaļām un veidu, labāk viņu transkribēt un apakšsvītras piezīmēs paskaidrot tā specifiku. Ēdien ir tik specifisks un atšķirīgs no ierastās latviešu virtuves, ka lasītājiem nav iespējas iztēloties tā struktūru un garšu.

Veids, kā labāk iztulkot: Nākamajā dienā, jau no paša rīta līdz pat vakaram, Džijonga un vīra māte cepa pankūkas, fritēja, tvaicēja ribas, taisīja *songpjon* un, ik pa brīdim gatavoja rīsus..

7.4 Lasītāju ieteikumi

Teksts tika iedots lasīšanai desmit cilvēkiem, lai labāk izprastu, kā veiksmīgāk veidot tā struktūru, lai tas būtu saprotams lasītājiem, kas nav pazīstami ar Koreju un tās kultūru. Lasītāji bija dažāda vecuma, 24 – 55 gadiem, ar dažādu izpratni par Koreju un tās kultūru. Dažādi teksta varianti tika nosūtīti lasītājiem, lai izvērtētu, kurš ir labākais variants.

Visvairāk lasītājus mulsināja personvārdi. Sākotnējā tekstā tie tika atstāti tieši tādā formā, kā tie bija korejiešu valodā, neizmantojot latviešu valodas gramatiskās formas. Lasītājiem tas tekstu padarīja grūti uztveramu. Piemēram,

Ča Sungjon un Džong Dehjon bija vienaudži, bet 3 gadus vecāki par Kim Džijong.⁷⁵

Tādēļ autore izlēma arī visā savā darbā pievienot personvārdiem galotnes un iesaistīt tos locījumos, kā paredz latviešu valodas gramatika.

Vairākos gadījumos lasītājiem nav skaidrs katras personas dzimums, kā arī nevar saprast, kurš ir vārds un kurš ir uzvārds, lai gan iepriekš tekstā ir bijuši notikumi un skaidrojumi, kas norāda romāna varoņu dzimumu. Tāpēc ir svarīgi vārdus veidot pēc latviešu valodas gramatiskajām formām. Ja vien tekstā nav kāda situācija, kurā norādīts attiecīgā tēla dzimums, arī tulkotājam ir grūti pateikt, vai vārds ir sievietes vai vīrieša. Ar šo problēmu saskārās arī citi, kas šī maģistra darba ietvaros tulkoja autores izvēlētos teikumus no romāna. Tomēr šajā romānā visu varoņu attiecības tika izskaidrotas, tāpēc varoņu dzimuma noteikšana nesagādāja grūtības.

⁷⁴ Skat. 42.lpp.

⁷⁵ Cho Namju/조남주. 82 nyonsaeng Kim Jiyong/ 82 년생 김지영. Seoul, Minumsa Publishing Group, 2016. 11.lpp

Sungjona Ča un Dehjons Džongs bija vienaudži, bet 3 gadus vecāki par Džijongu

Kimu. ⁷⁶

Arī šajā gadījumā teikumu ir grūti uztvert, jo vārdu un uzvārdu ir pārāk daudz. Korejiešu valodā nav tādu vietniekvārdu, kā „viņš” vai „viņa”, un vienmēr tiek izmantoti pilni vārdi un uzvārdi. Pārmērīga pilnu vārdu un uzvārdu izmantošana ir novērojama visa teksta garumā un pēc latviešu lasītāju domām tā apgrūtina teksta uztveri. Tādēļ autore nākamajā teksta variantā uzvārdus noņēma, jo literatūrā, kas ir latviešu valodā parasti netiek pārmērīgi izmantoti uzvārdi, kā arī tiek izmantoti vietniekvārdi, lai nebūtu pārmērīga atkārtošana.

Sungjona un Dehjons bija vienaudži, bet 3 gadus vecāki par Džijongu.

Noņemot uzvārdus, teikums paliek īsāks un vieglāk uztverams.

Lasītājus mulsināja arī gari teikumi. Romānā bieži tika veidoti gari un sarežģīti teikumi, kurus latviešu valodā labāk ir sadalīt vairākos teikumos, lai tie ir labāk saprotami lasītājiem. Šī arī ir problēma, kuru adresēja citi korejiešu valodas pratēji, teikumu piemēros.

Arvien biežāk un biežāk Dehjonam sieva likās kā svešiniece. Sieva, ar kuru viņi 2 gadus kaislīgi tikās un pēc tam 3 gadus dzīvoja kopā, ar kuru viņi bija runājuši tik daudz kā lietuslāses lietus laikā, ar kuru viens otru glāstīja tik maigi kā sniegpārslas, sieva, kas dzemdēja skaistu meiteni, kura pa pusei atgādināja savus vecākus, nelikās vairs kā viņa sieva.⁷⁷

Sadalot vairākās daļās, šis garais teikums kļūst vieglāk uztverams.

Arvien biežāk un biežāk Dehjonam sieva likās kā svešiniece. Sieva, ar kuru viņi 2 gadus kaislīgi tikās un pēc tam 3 gadus dzīvoja kopā. Sieva, ar kuru viņi bija runājuši tik daudz kā lietuslāses lietus laikā. Sieva, ar kuru viens otru glāstīja tik maigi kā sniegpārslas. Sieva, kas dzemdēja skaistu meiteni, kura pa pusei atgādināja savus vecākus, nelikās vairs kā viņa sieva.⁷⁸

Nodaļas “2015. gada rudens” pilns tulkojums ir pieejams pielikumā.⁷⁹

⁷⁶ Turpat.

⁷⁷ Turpat 14.lpp.

⁷⁸ Turpat.

⁷⁹ Skat. 70. – 75.lpp.

Secinājumi

Katru gadu Latvijā korejiešu valodas zinātāju kļūst arvien vairāk, tāpēc nākotnē, lai precīzāk izvērtētu dažādas problēmas, kas saistītas ar tulkošanu no korejiešu uz latviešu valodu, nepieciešams veikt padziļinātus pētījumus, kas veicinātu tulkošanas darbus un uzlabotu to kvalitāti. Šīs tēmas tālāka pētīšana var atvieglot dažādas neskaidrības tulkotājiem nākotnē. Šobrīd Latvijā nav publicēts neviens tulkojums no korejiešu valodas, lai gan Korejā ir publicētas latviešu autoru grāmatas korejiešu valodā, kas tulkotas no angļu valodas.

Maģistra darba “Korejiešu daiļliteratūras tulkošanas problēmātika: Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”” ietvaros tika izvērtētas galvenās problēmas, kas rodas tulkojot daiļliteratūras darbus no korejiešu valodas. Piemēri ņemti no romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”. Romāna pirmā nodaļa tika iztulkota, izmantojot funkcionālisma tulkošanas pieeju. Šajā pieejā svarīga ir tulkojuma funkcija un mērķis. Bieži vien šīs funkcijas mīnuss ir pārāk liela pielāgošana mērķa valodai un kultūrai, kas rezultējas ar oriģinālā teksta esences zaudēšanu. Šī darba ietvaros svarīga bija mērķa auditorija, kurai nav bijusi plašāka saskarsme ar Koreju un tās kultūru, tāpēc, tulkojot tekstu, šis aspekts ir svarīgs.

Izvērtējot tekstus un teorijas, var secināt, ka tulkošana ir kas vairāk nekā teksta pārvešana no oriģinālvalodas uz mērķa valodu. Tulkotājam ir jāņem vērā dažādas oriģinālvalodas un mērķa valodas sabiedrības, kultūras un valodas iezīmes. Teksts ir jāveido tā, lai tas būtu saprotams un viegli uztverams lasītājiem, bet jāuzmanās no pārlielas oriģinālkultūras pārveides, kas var rezultēties ar dažādiem pārpratumiem un stereotipiem.

Korejiešu valoda pieder pie atlaiješu valodu saimes un tajā tiek izmantota tikai šai valodai raksturīga rakstība *hangul*, bet latviešu valoda pieder pie indoeiropiešu valodu saimes un tās alfabēts ir radies uz latīņu alfabēta pamata. Šāda rakstības atšķirība vien, parāda, cik atšķirīgas ir šīs valodas. Lielākā atšķirība, kas sagādā problēmas, tulkojot no korejiešu uz latviešu valodu, ir vietniekvārdu trūkums korejiešu valodā. Korejiešu valodas tekstā, nepārtraukti tiek izmantoti pilnie vārdi un uzvārdi. Tulkojot, grūtības sagādā arī personu dzimuma noteikšana, jo nav galotņu vai gramatikas, kas uz to norādītu. Ja vien teikumā netiek pateikts tēla dzimums, to nav iespējams noteikt.

Mūsdienu pasaulē tēma par dažāda veida diskrimināciju pret sievietēm vēl aizvien ir aktuāla. Šī iemesla dēļ maģistra darbā tika izvēlēts tulkot romānu “82. gadā dzimusī Džijonga Kima”, kas ieguvis atzinību ne tikai Korejā, bet visā pasaulē un ir iztulkots vairākās valodās, piemēram, angļu, ķīniešu, spāņu, u.c. valodās. Šis romāns stāsta par sievietes dzīvi Korejā, par

sieviešu diskrimināciju un tās sekām. Tāpēc, ka romāns sevī ietver notikumus, ar kuriem lasītāji visā pasaulē var simpatizēt, šis darbs bija labs materiāls tulkošanai, vienlaicīgi parādot arī dažādus tikai Korejai raksturīgus sadzīves un kultūras aspektus. Pateicoties lasītājiem, kam šī maģistra darba ietvaros veiktais tulkojums tika iedots lasīšanai, apstiprinājās, ka, neskatoties uz dažādām kultūras atšķirībām, tekst bija uztverams, jo galvenā tēma bija saprotama un saistoša arī Latvijas sabiedrībā.

Galvenās problēmas, kas rodas tulkojot tekstus no korejiešu valodas uz latviešu valodu ir: pieklājības formas, skaņu atdarinājumi, kultūras fenomenu atšķirības. Ne tikai valodas, bet arī Latvijas un Korejas kultūras ir ļoti atšķirīgas, kas bieži vien, rada problēmas meklējot ekvivalentus. Lielas grūtības tekstu tulkošanā no korejiešu valodas sagādā pieklājības formas. Šīm formām ir dažādi teikuma nobeigumi un īpaši vārdi, kuri iezīmē cilvēku attiecības, vecuma atšķirības un atšķirības sociālajos stāvokļos. Lai parādītu šādas īpašības latviešu valodā, ir nepieciešams plašāks skaidrojums. Valodām atšķiras dažādi izteiksmes līdzekļi un vārdu krājums, tāpēc bieži vien ir jācenšas domāt ārpus burtiskā, izsverot dažādu vārdu, izteicienu un kultūras aspektu nozīmīgumu tekstā.

Maģistra darba praktiskajā daļā, tika izvērtēti dažādi piemēri no romāna. Lai izvērtētu, vai arī citiem korejiešu valodas pratējiem rodas problēmas, tulkojot dažādus teikumus, tie tika iedoti 4 cilvēkiem. Trīs no četriem cilvēkiem, valodu apguva Latvijas Universitātē un viens pašmācībā. Tulkotāju valodas apguves ilgums atšķirās sākot no 3, līdz pat 10 gadiem. Salīdzinot dažādu teikumu tulkojumus un problēmas, ar kādām tulkotāji saskārās, noskaidrojās, ka problēmas sagādāja tādi paši aspekti kā šī maģistra darba autorei. Lielākās problēmas sagādāja dažādi kultūrspecifiski termini, kuriem nav ekvivalenta latviešu valodā.

Maģistra kursu ietvaros, autore ir veikusi dažādu tekstu tulkojumus no korejiešu valodas uz latviešu valodu, bet šie teksti netika parādīti plašākai publikai. Šī iemesla dēļ, autorei nebija skaidrs, cik labi tulkotie teksti ir kvalitatīvi un uztverami auditorijai, kas nav plašāk interesējusies par Koreju un tās kultūru. Tulkošanas procesā, arī domāšana ārpus burtiskā autorei sagādāja grūtības. Lai noskaidrotu, vai šis teksts ir uztverams un saprotams cilvēkiem, kas nav pazīstami ar Koreju un tās kultūru, tas lasīšanai tika iedots desmit, dažāda vecuma, 24 – 55 gadi, lasītājiem. Var secināt, ka tekstu tulkošana auditorijai, kurai nav tādas zināšanas, kādas ir tulkotājam, ir sarežģīts process. Lielākās neskaidrības lasītājiem tekstā sagādā personvārdi un tēlu dzimuma uztveršana. Lai gan korejiešu valodā tiek izmantoti pilnie tēlu vārdi un uzvārdi, tekstos latviešu valodā, tā nav ierasta parādība, tāpēc daiļliteratūrā, labāk uzvārdus atmest, ja vien tie nespēlē svarīgu lomu konteksta izpratnē.

Darba mērķis, kas bija izprast lielākās problēmas, kas rodas tulkojot no korejiešu uz latviešu valodu, tulkojot romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” pirmo nodaļu “2015. gada rudens”, tika izpildīts. Darba mērķis tika sasniegts, izvērtējot tulkojuma mērķi un galvenās problēmas, kas rodas tulkošanas procesā, kā arī uzklusot lasītāju un korejiešu valodas zinātāju domas.

Autore nākotnē plāno veikto tulkojumu papildināt, veidojot pirmo profesionālo literāro tulkojumam no korejiešu valodas, kā arī izstrādājot pamatprincipus tulkošanas tehnikām, kas nākotnē atvieglotu tulkošanas procesu ne tikai valodas apguvējiem un jauniešiem pētniekiem, bet arī nodarētu kā vadlīnijas jau pieredzējušiem tulkotājiem.

Izmantotie informācijas avoti

Avoti:

1. **Cho Namju/조남주**. 82 nyonsaeng Kim Jiyong/ 82 년생 김지영. Seoul Minumsa Publishing Group, 2016.

Zinātniskā literatūra:

1. **An Sonjae**. "Translation and Literature", Volume 11, No. 1. 2002. Pieejams internetā: <https://www.jstor.org/stable/40339903> [skatīts: 21.11.2019]
2. **Baker Mona**. In Other Words A Coursebook On Translation. New York, Routledge. 2001.
3. **Bassnett Susan, Lefevere Andre**. Translation, history, culture. London, Cassell, 1995.
4. **Bastin L. Georges, Bandia F. Paul**. Charting the Future of Translation History. Ottawa, University of Ottawa Press, 2006.
5. **Blumberga Sintija**. Tulkošanas teorija un prakse Latvijā, 1944-1968. Liepāja, LPA LiePA, 2008.
6. **Catford J.C.** A Linguistic Theory of Translation. London, Oxford University Press. 1965.
7. **Choi Jaeyoung, Kushner Kaysi Eastlick, Mill Judy, Lai Daniel W. L.** *Understanding the Language, the Culture, and the Experience: Translation in Cross-Cultural Research*. "International Journal of Qualitative Methods", 2012. Pieejams internetā: <https://doi.org/10.1177/160940691201100508> [skatīts: 16.04.2020.]
8. **Eugene A. Nida, Charles R. Taber**. The Theory and Practice of Translation Leiden, E.J.Brill. 1969.
9. **Gambier Yves; Doorslaer, Luc van**. Handbook of Translation Studies, Vol.1. 2011. John Benjamins Publishing.
10. **House Juliane**. Translation, The Basics. London, Routlage, 2018.
11. **House Juliane**. Translation as Communication across Languages and Cultures. London, Routlage, 2016.
12. **Kiaer Jieun**. *The Routledge Course in Korean Translation*. New York, Routledge, 2018.
13. **Kim Chongrok/김종록**. *Wegugineul wihan pyojun hangugo munbop./외국인을 위한 표준 한국어 문법*. 서울: 도서출판 박이정 Seoul, Dosochulpan bagijong , 2008.

14. **Kim Renaud, Young Key.** The Korean Alphabet: Its History and Structure. San Francisco, University of Hawaii Press, 1997.
15. **Lawrence Venuti.** The Translation Studies Reader. New York, Routledge. 2000.
16. **Lee Gwangju/이관규.** Gugo gyoyugeul wihan gugo munbomnon./국어 교육을 위한 국어 문법론. 서울,역란. Seoul, Yogran, 2005.
17. **Lee Iksop, Ramsey S. Robert.** The Korean Language. Albany, SUNY press, 2000.
18. **Lee Ki-Moon, Ramsey S. Robert.** A History of the Korean Language. Cambridge, Cambridge University Press, 2011.
19. **Misbah M. D Al-Sulaimaan., Khoshaba Lubna M.** *Translation Revisited: A New Approach.* “International Journal of English Literature and Social Sciences”, Volume 3, Issue 5, 2018.
20. **Morry Sofer.** The Translator`s handbook. Rockville, Schreiber Publishing, Inc. 2009.
21. **Munday Jeremy.** Introducing Translation Studies Theories and applications. New York, Routledge. 2001.
22. **Olk Harald Martin.** *Translating culture – a think-aloud protocol study.* “Language Teaching Research.” Volume 6 Issue 2, April 2002. Pieejams internetā: <https://datubazes.lanet.lv:5054/toc/ltra/6/2> [skatīts: 20.11.2019]
23. **Sīlis Jānis.** Tulkojumzinātnes jautājumi: teorija un prakse. Ventspils, Ventspils Augstskola, 2009.
24. **Sohn Homin.** Topics in Korean Language and Linguistics. Seoul, Korea University Press, 2011.
25. **Sohn Homin.** The Korean Language. Seoul, Korea University Press, 2013.
26. **Song Jaejung.** The Korean language : structure, use and context. New York, Routledge, 2005.
27. **Sulaibi Dia.** The Translator as Writer. Exploring the Creative Force of Translating. Saarbrücken, LAMBERT Academic Publishing, 2012.
28. **Sun Sanjun.** *Rethinking translation studies.* “Translation Spaces.” Volume 3, 2014.
29. **Radetič, A.** *An Overview of Translation Science.* “International Journal of English Literature and Social Sciences”, Vol. 3, Issue 6, 2018.
30. **Radetič, A.** *Literary Translation and Interculturality.* “International Journal of English Literature and Social Sciences”, Vol. 4, Issue 3, 2019.
31. **Ramstedt Gustaf John.** A Korean Grammer. Helsinki, Suomalais-Ugrilainen Seura, 1997.

32. **Yan Chen, Huang Jingjing.** *The Culture Turn in Translation Studies*. “Open Journal of Modern Linguistics”, Volume 4 No.4, 2014.
33. **Young Key, Kim Renaud.** *The Korean Alphabet: Its History and Structure*. San Francisco, University of Hawaii Press, 1997.

Sekundārā literatūra:

1. **Bonnie, Huie.** “The Banality of Sexism.” *Korean Literature Now* Volume.42 Winter 2018.
2. **Choi Gwanjin.** / 최권진. *Korejiešu valodniecības jautājumi: vieslekcija LU Āzijas Studiju nodaļas korejiešu valodas maģistra kursam.* / 라트비아 대학교 아시아학부 한국학 대학원 과정 특별 세미나 자료집, Rīgā, 01.2018.
3. **Dingemanse Mark, Schuerman William, Reinisch Eva, Tufvesson Sylvia, Mitterer Holger.** *What sound symbolism can and cannot do: Testing the iconicity of Ideophones from five languages.* “Language”, Volume 92, Number 2, 2016.
4. **Doke Clement Martyn.** *Bantu Linguistic Terminology*. London, Longmans, Green and Co., 1935.
5. **Kwon Nahyun.** *Iconicity in Korean consonantal symbolism.* In J Hay and E Parnell (Eds.) “Proceedings of the 15th Australasian International Conference on Speech Science and Technology”, Christchurch, New Zealand, December 2-5, 2014.
6. **Thompson Arthur Lewis, Do Youngah.** *Defining iconicity: An articulation-based methodology for explaining the phonological structure of ideophones.* *Glossa: A Journal of General Linguistics*, 4(1), 72, 2019. Pieejams: <http://doi.org/10.5334/gjgl.872> [skatīts: 10.12.2019.]

Interneta avoti:

1. **Alter Alexandra,** *The Heroine of This Korean Best Seller Is Extremely Ordinary.* *That's the Point.* 8.04.2020. Pieejams: <https://www.nytimes.com/2020/04/08/books/cho-nam-joo-kim-jyoung-born-1982.html> [skatīts: 16.04.2020]

2. *Dialekti* Latviešu Valodas Aģentūra. <https://valoda.lv/valsts-valoda/dialekti/> [skatīts: 05.04.2020.]
3. **Eaves Gregory C.** *Baengno* (백로, 白露), *the day of White Dew*. 05.09.2016. <http://www.korea.net/NewsFocus/Society/view?articleId=140259> [skatīts: 10.04.2020.]
4. *Global Gender Gap Report*. https://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016/rankings/?doing_wp_cron=1588437860.3621990680694580078125 [skatīts: 17.04.2020]
5. *Ministru kabineta 2004. gada 2. marta noteikumi Nr. 114* "Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju". 2. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/85209-noteikumi-par-personvardu-rakstibu-un-lietosanu-latviesu-valoda-ka-ari-to-identifikaciju> [skatīts 17.04.2020.]
6. NAVER dictionary/ 네이버사전. <http://dic.naver.com/> [skatīts 25.04.2020.]
7. **Park Ju-won.** "Kim Ji-yongs exist all around the world" 25.11.2019. <http://evoice.ewha.ac.kr/news/articleView.html?idxno=10195> [skatīts: 07.05.2020.]
8. *Pirmo reizi Korejas Republikā izdod latviešu autora grāmatu.* <https://www.mfa.gov.lv/seoul/aktualitates/58914-pirmo-reizi-korejas-republika-izdod-latviesu-autora-gramatu> [skatīts: 15.04.2020.]
9. **Shin Joonbong.** *Bringing to light the subtle sexism in modern Korea: Cho Nam-joo's book reflects the discrimination many women face daily.* January 20, 2020. <https://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=3038016> [skatīts: 15.04.2020.]
10. *The 6 Dialects of South Korea and Ways to Distinguish.* KoreanClass101com Blog RSS, 2018, www.koreanclass101.com/blog/2018/12/14/korean-dialects/. [skatīts: 05.04.2020.]
11. **Williams Holli,** *South Korean author Cho Nam-joo: "My book is braver than I am"* 15.02.2020. <https://www.theguardian.com/books/2020/feb/15/cho-nam-joo-kim-jiyoung-born-1982-interview#maincontent> [skatīts: 15.04.2020]
12. **Zeiferts Teodors,** *Latviešu rakstniecības vēsture* <http://www.korpuss.lv/klasika/Senie/Zeiferts/1ievads/3val.html#b> [skatīts 05.04.2020.]

PIELIKUMS 1

1.1. Korejiešu valodas līdzskaņu atveidošana latviešu valodā

Burts	Atveide, ja atrodas zilbes sākumā	Apakšējie līdzskaņi		Burts	Atveide, ja atrodas zilbes sākumā	Apakšējie līdzskaņi	
		Atveide, ja atrodas zilbes beigās	Atveide pirms patskaņiem			Atveide, ja atrodas zilbes beigās	Atveide pirms patskaņiem
ㄱ	g	k	g	ㅋ	k	k	k
ㄴ	n	n	n	ㅌ	t	t	t
ㄷ	d	t	d	ㅍ	p	p	p
ㄹ	r	l	r	ㅎ	h	h	h
ㅁ	m	m	m	ㄱㄱ	kk	k	kk
ㅂ	b	p	b	ㅌㅌ	tt	-	-
ㅅ	s	t	s	ㅍㅍ	pp	-	-
ㅇ	-	ng	ng	ㅅㅅ	ss	t	ss
ㅈ	dz	t	dz	ㅉㅉ	c	-	-
ㅊ	č	t	č				

1.2. Korejiešu valodas patskaņu atveide latviešu valodā

Burts	Atveide	Burts	Atveide	Burts	Atveide
ㅏ	a	ㅑ	ju	ㅓ	oa
ㅓ	ja	ㅕ	u	ㅗ	oe

ㅏ	o	ㅣ	i	ㅛ	oe
ㅑ	jo	ㅕ	e	ㅜ	vo
ㅓ	o	ㅖ	je	ㅠ	vi
ㅗ	jo	ㅙ	e	ㅡ	ue
ㅜ	u	ㅞ	je	ㅣ	ij (vārda beigās i)

1.3.Darbā nepieciešamo personvārdu atveide latviešu valodā

Korejiešu	Latviešu	Korejiešu	Latviešu	Korejiešu	Latviešu	Korejiešu	Latviešu
김	Kim	연	Jon	주	Džu	승	Sung
남	Nam	영	Jong	지	Dži	조	Džo
대	De	원	Uon	차	Ča		
수	Su	정	Džong	현	Hjon		

1.4.Darbā izmantoto vietvārdu atveide latviešu valodā

Vietvārds korejiešu valodā	Atveide latviešu valodā
강원도	Gangvona
경기도	Gjonggi
경상	Gjongsanga
전라	Džolla
제주	Džedžu
충청	Čungčonga
부산	Busana

서울	Seula
----	-------

PIELIKUMS 2

1. nodaļa: 2015. gada rudens

Džijonga Kima ir 33 gadus veca sieviete. Pirms trīs gadiem viņa apprecējās un pirms gada dzemdēja meitu. Ar savu vīru Dehjonu Džongu, kas ir trīs gadus vecāks, un meitu Džiuonu Džongu viņi dzīvo 80m² dzīvoklī, kas atrodas dzīvokļu kompleksā Seulas nomalē. Dehjons strādā vidusmēra IT kompānijā, bet Džijonga iepriekš strādāja nelielā sabiedrisko attiecību aģentūrā, no kuras aizgāja līdz ar meitas dzemdībām. Dehjons no darba parasti pārrodas pusnaktī, arī nedēļas nogalē vismaz vienu dienu viņš strādā. Tā kā vīra vecāki dzīvo Busanā un Džijongas vecāki vada restorānu, meitas audzināšana gulstas uz Džijongas pleciem. Kopš pagājušās vasaras meita Džiuona uz pāris rīta stundām sāka apmeklēt bērnu dienas aprūpes centru, kas atrodas dzīvokļu kompleksa pirmajā stāvā.

Džijongas neparastie simptomi pirmo reizi tika novēroti 8. septembrī. Dehjons tik precīzi atceras datumu, jo tā bija Baltā gārņa diena.⁸⁰ Dehjons brokastīs ēda grauzdiņu ar pienu, kad Džijonga pēkšņi devās uz balkonu un atvēra logu. Lai gan saules gaisma bija samērā žilbinoša, tomēr uzreiz, kā tika atvērts logs, auksta enerģija ienāca istabā līdz pat ēdamgaldam. Džijonga ar sarautiem pleciem atgriezās pie galda un teica:

“Man jau likās, ka pēdējās dienās vējš paliek stiprāks, bet šodien taču Baltā gārņa diena. Rīsu lauki droši vien ir balti no rasas.”

Dehjons pasmējās, jo viņam sievas runas tonis likās vecmodīgs.

“Mīļā, kas ar tevi? Tu izklausies tieši tāpat kā tava mamma.”

“Znotiņ, neaizmirsti paņemt virsjaku. Rīti un vakari ir vēsi.”

Tajā mirklī vēl Dehjons domāja, ka sieva ākstās. Tas, kā viņas acs saraucās, lūdzot vai vaicājot, lai izdara pakalpojumu un kā sakot “znotiņ” tika vilkta pēdējā zilbe, bija ļoti līdzīgi sievasmātei. Kopš viņa sāka audzināt bērnu, noguruma dēļ, viņa mēdz skatīties tukšumā kā pazaudējusi prātu, vai klausoties mūziku, sāka liet gaužas asaras. Džijonga sākotnēji bija gaišs cilvēks, kas daudz smaidīja. Televizorā, skatoties komēdiju šovus, viņai labi sanāca atveidot notiekošo, liekot Dehjonam smieties līdz pagurumam. Neko daudz nedomājot, Dehjons pirms došanās uz darbu apskāva savu sievu.

⁸⁰ Korejā Baltā gārņa diena ir Mēness kalendāra astotajā mēnesī. Ir novērots, ka ap šo laiku temperatūra sāk kristies un veidojas rasa. Šī diena parasti ir pēc lietus sezonas un debesis sāk skaidroties. Iezīmē rudens sākšanos.

Tajā naktī, kad Dehjons atgriezās no darba, Džijonga gulēja blakus meitai un abas sūkāja īkšķus. Dehjonam tas likās gan piemīlīgi, gan absurdi, tāpēc pēc kāda brīža izvilka īkšķi no sievas mutes. Kā mazs bērns, Džijonga izbāza mēli un pāris reizes nočāpstinājās.

Pāris dienas vēlāk Džijonga teica, ka viņa ir Sungjona Ča, kas universitātes laikos bija kalnā kāpšanas pulciņa vecākā un kura pagājušajā gadā gāja bojā. Sungjona un Dehjons bija vienaudži, bet 3 gadus vecāki nekā Džijonga. Lai gan viņi gāja vienā universitātē un vienā kalnā kāpšanas pulciņā, šis precētais pāris universitātes laikos nebija pat redzējuši viens otra sejas. Dehjons pēc bakalaura grāda iegūšanas gribēja turpināt mācības, bet ģimenes apstākļu dēļ viņam nācās šo domu atmet. Pabeidzis trešo gadu, ar novēlošanos viņš devās armijā, pēc tam paņēma gadu brīvu un dzīvoja ar ģimeni Busanā, strādājot nepilna laika darbu. Pa to laiku Džijonga iestājās universitātē? un aktīvi piedalījās pulciņa aktivitātēs.

Sungjona vienmēr labi parūpējās par grupas jaunākajām dalībniecēm un tāpēc, ka viņām abām ne pārāk patika kāpt klanos, viņas bija tuvas. Arī pēc tam, kad Sungjona pabeidza skolu, viņas bieži sazinājās un satikās. Dehjona un Džijongas pirmā tikšanās bija tieši Sungjonas kāzu banketā. Dzemdējot savu otro bērnu, Sungjona gāja bojā amnija šķidruma⁸¹ embolija⁸² dēļ. Jau bez šī notikuma Džijonga cieta no pēc dzemdību depresijas un viņas ikdienas dzīve bija grūta.

Nolikuši Džiuonu gulēt, pēc ilgiem laikiem, pāris apsēdās viens pret otru un dzēra alu. Kad viena bundža bija gandrīz pabeigta, Džijonga pēkšņi viegli uzsita vīram pa plecu.

“Dehjon, šajās dienās Džijongai ir grūti. Ir tas laiks, kad ķermenim lēnām paliek vieglāk, bet prāts ir nepacietīgs. Malacis. Tu esi labi pastrādājusi. Paldies. Tādas lietas saki biežāk.”

“Kas šī atkal par neparastām runām? Labi, labi, malacis. Džijonga, tu esi labi pastrādājusi. Paldies. Es tevi mīlu.”

Dehjons, ar nodomu parādīt, ka Džijonga šobrīd viņa acīs izskatās piemīlīga, viegli satvēra viņas vaigu, bet Džijonga ar nopietnu sejas izteiksmi atvairīja viņa roku.

“Vai tavās acīs es vēl izskatos pēc 20-gadīgās Sungjonas, kura tev kādā vasarā, bailēs trīcot, atzinās mīlestībā?”

Dehjons uz brīdi sastinga. Jo tas taču notika aptuveni pirms 20 gadiem. Bija vasaras vidus, tas notika stadionā kādas pavisam parastas dienas vidū, kad saule svilināja un nebija neviena ēnas pleķīša. Viņš neatceras, kā viņš tur nonāca, bet pēkšņi Sungjona, ar kuru viņi netīšam stadionā satikās, atzinās simpātijās. Dehjonam prātā ienāca brīdis, kad Sungjona, no

⁸¹ Šķidrums, kurā 9 mēnešus peld auglis

⁸² Reta ārkārtas situācija dzemdībās, kad augļūdens, augļa šūnas, mati vai citi “atkritumi” iekļūst sievietes asinsritē.

uztraukuma pārmērīgi svīstot, ar trīcošām lūpām un raustot valodu, teica: “Tu man patīc, tu man ļoti patīc.”, bet Dehjons tikmēr stāvēja ar apjukusu sejas grimasi.

” Ak, tu gan tā nejuties. Sapratu. Izliecies, ka nedzirdēji, ko teicu un aizmirsīsim par šodienas notikumiem. Es pret tevi izturēšos tāpat kā iepriekš.”

Un viņa uzreiz aizgāja no stadiona. Pēc tās dienas Sungjona tiešām izturējās tā, it kā nekas nebūtu noticis, un Dehjons situāciju uztvēra ar nosvērtu un mierīgu sejas izteiksmi. Dehjons sāka domāt, ka karstuma dēļ bija nepareizi uztvēris situāciju. Šis notikums tika pilnībā aizmirsts, un viņi dzīvoja tālāk. Bet tagad sieva runāja tieši par to dienu. Par saulaino pēcpusdienu pirms 20 gadiem un par kuru zināja tikai divi cilvēki.

“Džijonga.”

Viņa neko vairāk neteica. Dehjons vēl kādas trīs reizes skaļi izteica sievas vārdu.

“Zinu, ka esi labs vīrs, tāpēc beidz saukt Džijongas vārdu. Ak, nelietis!”

Tāds bija Sungjonas runas veids, kad viņa iedzēra: “Ak, nelietis!” Dehjonam sacēlās visi mati uz galvas un pārskrēja tirpas. Dehjons turpināja mierīgā tonī teikt, lai sieva beidz ākstīties, bet Džijonga atstāja izdzerto bundžu uz galda un, neiztīrījusi zobus, iegāja istabā un apgūlās blakus meitai. Džijonga uzreiz aizmiga. Dehjons no ledusskapja paņēma vēl vienu alus bundžu un vienā rāvienā to izdzēra. Viņš nevarēja saprast, vai tas bija joks, vai viņa bija par daudz iedzērusi vai tā ir kaut kāda gara apsēstība, ko parasti rādīja pa televizoru.

Nākamajā rītā Džijonga, piespiedusi pirkstus pie deniņiem, tos masēja, un varēja noprast, ka viņa neatceras iepriekšējā vakara notikumus. Lai gan Dehjons juta atvieglojumu, saprotot, ka iespējams viņa bija iereibusi, viņš nevarēja saprast, kā kaut kas tāds varēja notikt, un viņam pārskrēja tirpas. Patiesībā viņš neticēja, ka viņa bija tik ļoti piedzērusies, ka neko neatcerējās. Tā bija tikai viena alus bundža.

Sākot ar šo notikumu, parādījās vēl dažādas dīvainas pazīmes. Viņa sūtīja īsziņas, izmantojot mīlīgas emocijzīmes, kuras nekad nebija izmantojusi, un gatavoja tādus ēdienus kā liellopa kājas kaula zupu⁸³ un ceptas stikla nūdeles ar dārzeņiem⁸⁴, kas nebija ne Džijongas specialitāte, ne ar viņai garšoja. Arvien biežāk un biežāk Dehjonam sieva likās kā svešiniece. Sieva, ar kuru viņi bija kaislīgi tikušies divus gadus un ar kuru pēc tam trīs gadus bija dzīvojuši kopā. Sieva, ar kuru viņi bija runājuši tik daudz, kā lietuslāsēm birstot lietus laikā. Sieva, ar

⁸³ 사골국 (*sagolguk*)

⁸⁴ 잡채 (*dzapče*)

kuru kopā viņi viens otru bija glāstījuši tik maigi kā sniegpārslas. Sieva, kas bija dzemdējusi skaistu meiteni, kura pa pusei atgādināja savus vecākus. Tā šķita vairs neesam viņa sieva.

Bija arī atgadījums, kad viņi apciemoja vīra ģimeni Čusoka svētku laikā. Dehjons paņēma brīvu piektdienu un visi trīs septiņos no rīta devās ceļā, piecas stundas vēlāk nonākot Busanā. Kad viņi ieradās, visi kopā ar Dehjona vecākiem papusdienoja, un Dehjons, noguris no garā ceļa, devās pagulēt diendusu. Kādreiz Dehjons un Džijonga, braucot garus gabalus, vadīja mašīnu pārmaiņus, bet, kopš bērna piedzimšanas, Dehjons uzņēmās auto vadītāja pienākumus. Džijonga bija vienīgā, kura varēja nomierināt bērnu sēdekļītī raudošo un īdošo mazuli, sēžot blakus, spēlējoties un iedodot kaut ko ēdamu.

Pēc tam, kad Džijonga bija nomazgājusi pusdienu traukus, iedzērusi kafiju un nedaudz atpūtusies, viņa ar vīra māti devās iepirkt nepieciešamos produktus Čusoka svētku ēdieniem. Jau vakarā liellopa kāju kauli tika iemērkti, ribas tika iemarinētas, dārzeņi tika sagriezti un izvārīti, daļai pievienojot garšvielas, daļu ievietojot saldētavā. Jūras veltes un dārzeņi, kas bija nepieciešami pankūkām un fritēšanai, tika nomazgāti un atlikti malā. Tika arī pagatavotas vakariņas un nokārtoti trauki.

Nākamajā dienā, jau no paša rīta līdz pat vakaram, Džijonga un vīra māte cepa pankūkas, fritēja, tvaicēja cūku ribas, taisīja *songpjon*⁸⁵ un ik pa brīdim gatavoja rīsus. Ģimene patīkami pavadīja kopā laiku, ēdot tikko pagatavotos svētku ēdienus. Džiuona visas dienas garumā saņēma daudz apskāvieni no vecmamma un vectēva.

Nākamajā dienā bija Čusok svētki. Šoreiz bija Dehjona brālēna kārta veikt senču rituālus, un viņš dzīvoja Seulā, tādēļ Dehjona vecāku māja nebija pārāk pilna ar cilvēkiem. Visa ģimene no rīta pagulēja ilgāk, brokastīs nedaudz uzēda iepriekšējā dienā sagatavoto ēdienu un tika nomazgāti trauki. Vēlāk ieradās Dehjona jaunākā māsa ar ģimeni. Suhjona Džonga bija divus gadus jaunāka par Dehjonu un gadu vecāka par Džijongu. Viņa, viņas vīrs un abi dēli dzīvoja Busanā, arī vīra ģimene bija no Busanas. Vīra ģimene ir vecākā, tāpēc gatavošanās senču rituāliem un ciemiņu uzņemšana Suhjonai bija ļoti stresa pilna, jo tas jādara vecākā dēla ģimenei. Uzreiz kā Suhjona ieradās vecāku mājās, viņa izgūlās pa grīdu, tikmēr Džijonga un vīramāte no iepriekš izmērcētajiem liellopa kāju kauliem un buljona vārīja *toran zupu*⁸⁶,

⁸⁵ 송편 (*songpjon*) - rīsu kūkas, kas ir pusmēness formā. Tās tiek pildītas ar saldiem vai pussaldiem pildījumiem.

⁸⁶ 토란국 (*toranguk*) - zupa, kuras galvenā sastāvdaļa ir taro sakne.

pagatavoja jaunus rīsus, cepa zivis un pievienoja garšvielas dārzeņiem, ko likt uz pusdienu galda.

Pēc pusdienu galda novākšanas, Suhjona teica ka ir nopirkusi kaut ko Džiuonai un izvilka dažādu krāsu kleitas, svārkus, sprādzītes un mežģiņu zeķes. Suhjona iesprauda Džiuonai matos sprādzes, uzvilka zeķes un noteica, ka arī gribētu meitu. Noteica, kas gan var būt labāks par meitu un, ka brāļa meita ir tik skaista, ka nezin kur likties. Pa to laiku Džijonga grieza ābolus un bumbierus, bet visi bija tik pieēdušies, ka neviens tiem pat nepieskārs. Tikai tad, kad tika iznesti songpjon, Suhjona bija vienīgā, kas vienu paņēma.

“Mammu, *songpjon* mājās taisījāt?”

“Protams.”

“Ārprāts, es taču teicu lai negatavo ēst. Es jau iepriekš gribēju teikt, lai nākamreiz nevāri liellopa kaulu zupu, nopērc nedaudz tirgū un songpjon arī pērc no rīsu kūku veikala. Kāpēc mājās ir tik daudz ēdiena, kad nav tava kārtā taisīt senču rituālus? Liekas rūpes gan tev, gan Džijongai.”

Pēkšņi mātes seju pāršalca bēdīga grimase.

“Kādas gan rūpes sagādā ēdiena sagatavošana paša ģimenei? Ir jauki brīvdienās šādi kopā savākties, gatavot un kopā ēst.”

Un pēkšņi māte jautāja Džijongai.

“Klau, tev ir grūti?”

Tajā brīdī Džijongas vaigi nosarka, sejas vaibsti un acu skatiens atmaiga. Dehjons jutās nemierīgs. Bet Džijonga atbildēja, nedodot viņam iespēju nomainīt tēmu vai izvilkt viņu no šīs situācijas.

“Ak, saimniec, patiesībā mūsu Džijonga jūtās slikti katrus svētkus.”

Uz īsu brīdi neviens pat neieelpoja. Likās ka visa ģimene ir apsēdusies uz ledus gabala. Suhjona izlaida garu un aukstu nopūtu, kas gaisā pazuda.

“Dži.... Džiuonai nevajag nomainīt autiņbikses?”

Dehjons steidzīgi sagrauba sievas roku un vilka viņu prom, bet Džijonga vīra roku atraidīja.

“Znotiņ! Tu arī, katrus garos svētkus pavadi Busanā, bet vienreiz arī atbrauc pie sievas ģimenes, šoreiz aizbrauc agrāk prom. ”

Un piemiedza ar labo aci. Tajā brīdī Suhjonas sešgadīgais vecākais dēls, kas spēlējās ar savu mazo brāli, nokrita no dīvāna un sāka raudāt, bet neviens viņu nespēja mierināt. Bērns, apskatījis pieaugušos, kas sēdēja ar atvērtām mutēm, saprata situāciju un uzreiz beidza raudāt, Dehjona tēvs sāka bārties.

“Džijonga, ko šis viss nozīmē? Ko tu šobrīd dari vecāko priekšā? Mēs Dehjonu, Suhjonu un visu ģimeni kopā redzam tikai pāris reizes gadā. Vai tu jūties nelaimīga pavadot svētkus kopā ar ģimeni? Vai tā tas ir?”

“Tēt, tā nav.”

Dehjons iejaucās, bet viņam nebija ne jausmas kā šo visu paskaidrot. Džijonga pastūma Dehjonu malā un mierīgi noteica.

“Cienītais znata tēv, es ļoti atvainojos, bet man diemžēl ir kas sakāms. Vai tikai šajās mājās viņiem ir ģimene? Viņai arī ir ģimene. Viņas mājas trīs atvasēm nav iespējas satīties ārpus svētku laika. Tā mūsdienās jaunatne dzīvo. Kad tava meita atbrauc pie tevis, ļauj manai meitai braukt pie manis.”

Beigās Dehjons aizspieda sievas muti un aizvilka viņu prom.

“Viņa ir slima tēti. Mammu, tēti, Suhjona, pēdējā laikā viņai nav labi, es detaļas paskaidrošu vēlāk.”

Visi trīs ģimenes locekļi iekāpa mašīna nemaz nepārgērbjoties. Dehjons mokās atbalstīja seju pret stūri, tikmēr Džijonga ar tukšu sejas izteiksmi meitai dziedāja dziesmu. Dehjona vecāki nemaz viņus nepavadīja, Suhjona savāca brāļa mantas un ielika tās bagāžniekā.

“Džijongas vārdos ir taisnība. Brāli, mēs vispār nepievērsām viņai uzmanību. Nestrīdaties un nedusmojies, palūdz piedošanu un pasaki paldies, ja?”

“Mēs dodamies, parunā lūdzu ar tēti.”

Dehjons nebija dusmīgs. Viņš jutās bezpalīdzīgs, apjucis un nobijies.

Sākumā Dehjons viens pats devās pie psihiatra, lai izrunātu sievas situāciju un kā to ārstēt. Viņš ieteica Džijongai, kas pati nenojauta, kas ar viņu notiek, kura slikti gulēja un izskatījās nogurusi, aiziet uz konsultāciju. Pati Džijonga bija pateicīga, jo teica ka jūtas nomākta un nejūt nekādu motivāciju, lai kaut ko darītu, un šo stāvokli bija radījusi pēcdzemdību depresija.

Kopsavilkums

Šī maģistra darba nosaukums ir “Korejiešu daiļliteratūras tulkošanas problēmātika: Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima””. Šajā maģistra darbā tiek apskatītas un izvērtētas dažādas problēmas, kas rodas tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu. Šobrīd nav neviena literāra darba, kas būtu tulkots un izdots no korejiešu valodas uz latviešu valodu, tāpēc nav arī izvērtētas dažādas problēmas, kas rodas tulkojot literārus darbus. Šī maģistra darba mērķis ir izvērtēt dažādas problēmas tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu.

Autore šim mērķim izvirzīja vairākus uzdevumus:

- izvērtēt un izprastas dažādas tulkošanas teorijas;
- salīdzināt būtiskākās latviešu valodas un korejiešu valodas atšķirības;
- izvērtēt galvenās problēmas tulkojot no korejiešu valodas uz latviešu valodu;
- sniegt un izskaidrot problemātiskās vietas, dodot dažādus tulkojuma piemērus no romāna;
- iztulkot romāna pirmo nodaļu. Darba ietvaros latviski ir iztulkota arī romāna “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” pirmā nodaļa “2015. gada rudens”.

Darbs sastāv no septiņām nodaļām un diviem pielikumiem. Darba apjoms 62.lpp.

Darba beigās tika secināts, ka, pirms tulkošanas, ir jāizvērtē tulkojuma mērķa auditorija. Tāpēc, ka Latvijas iedzīvotājiem nav plaša izpratne par Koreju un tās kultūru, tulkojums ir jāveido tā, lai to lasītājs varētu viegli uztvert un saprast.

Atslēgvārdi: Korejiešu mūsdienu proza, tulkošanas teorija, salīdzinošā lingvistika

Summary

The topic of this Master's thesis is "The Problems of Translating Korean Fiction: Novel "Kim Jiyoung, Born in 82" by Cho Namjoo". Master's thesis deals with various problems that appeared during the translation from Korean into Latvian. At present, there is no work that has been translated and published from Korean language into Latvian language, so various problems that arise in literary translation process have not been evaluated. The main goal of this master's thesis is to evaluate various problems when translating from Korean into Latvian.

The author set several tasks to achieve this goal:

- to analyse and to evaluate various theories of translation
- to find out the most significant differences between the Latvian and the Korean language
- to evaluate main problems translating from Korean into Latvian language
- to give and explain problem areas giving various translation examples from the novel;
- to translate the first chapter of the novel. Within the framework of the research, novel's "Kim Jiyoung, Born in 82" first chapter "Autumn of 2015" was translated in Latvian language.

The work consists of seven chapters and two attachments. Total volume is 62 pages.

At the end of the theses it was concluded that the purpose of the translation should be evaluated before translating a literary work. Latvian society does not have a broad understanding of Korea and its culture, therefore the translation must be altered and designed so that it can be easily perceived and understood by the reader.

Keywords: Korean contemporary prose, translation theory, comparative linguistics

Maģistra darbs „Korejiešu daiļliteratūras tulkošanas problēmātika: Namdžu Džo romāns “82. gadā dzimusī Džijonga Kima” izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātes Āzijas studiju nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Sanita Bite _____ 22.05.2020.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Agita Baltgalve _____ 22.05.2020.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 2020. gada 22. maijā.

Komisijas sekretāre: pasn. Ildze Šķestere

Darbs aizstāvēts Orientālistikas maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

__._.2020. prot. Nr. _____, vērtējums __ (_____)

Komisijas sekretāre: pasn. Ildze Šķestere